

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ใน พุทธศักราช 2553 และทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต EDFR กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และด้านการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยรอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ ตามเทคนิค EDFR ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ใน พุทธศักราช 2553 และทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู นำผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบ ในการสัมภาษณ์ มาสร้างเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 จากนั้นนำคำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 มาคำนวณหา ความถี่ ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ในรอบที่ 3 โดยใช้ข้อความเดิม โดยแสดงตำแหน่ง มัธยฐาน และช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ ที่คำนวณได้ พร้อมทั้งตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบกลับมาอีกครั้งหนึ่ง หากข้อความใดที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขอให้แสดงเหตุผลในข้อนั้นๆด้วย จากคำตอบในรอบที่ 3 นี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หา ค่าร้อยละ มัธยฐาน ฐานนิยม พิสัยระหว่างควอไทล์ และผลต่างระหว่างค่าฐานนิยมกับมัธยฐาน เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละข้อความ โดยการแปลผลการวิเคราะห์ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ใน พุทธศักราช 2553 และทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

การสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลกระทบเป็นผลกระทบที่พึงประสงค์ และเป็นผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุดที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553

ตอนที่ 2 ทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุดที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553 ทั้งที่เป็นทิศทางที่พึงประสงค์ และเป็นทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ โดยจะเสนอผลการวิจัย ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1

ผลกระทบที่พึงประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553 ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

1.1 จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถยืดหยุ่นได้ จะมีการเปิดหลักสูตรเรียนครูหลังจากจบปริญญาตรีแล้ว จะมีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูเป็น 5 ปี จะมีการพัฒนาหลักสูตรสอบเทียบจากประสบการณ์ เพื่อได้รับวุฒิปริญญาที่สูงขึ้นได้ จำนวนปีของหลักสูตรจะไม่คงที่ จะเกิดหลักสูตรผสมผสานระหว่างระบบการศึกษากับชุมชน และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

1.2 หลักสูตรจะมีศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระใหม่เพื่อใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการสร้างครูเป็นผู้นำทางความคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝน และการพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องสม่ำเสมอ และจะเน้นการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งขณะเรียนและเป็นครูแล้วอย่างต่อเนื่อง

1.3 จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่สร้างคุณค่าวิชาชีพครู ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เน้นกระบวนการเรียนการสอนโดยครูปฏิบัติเป็นตัวอย่าง พร้อมการชี้แนะด้วยความหวังดี และจะมีการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสถาบัน ให้มีคุณภาพได้ใกล้เคียงกัน

1.4 การพัฒนาหลักสูตรจะเน้นกระบวนการเรียนการสอนด้านการฝึกฝนจิตใจให้เกิดสมาธิ (ซึ่งเป็นฐานของปัญญา) แล้วนำมาใช้พัฒนาคนให้เกิดปัญญา และจะมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นกระบวนการฝึกพัฒนาจิตใจให้ดี และมีความสุขเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนำไปสู่สังคมที่สงบสุข

1.5 หลักสูตรจะมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสถานการณ์โลก จะทำให้เกิดการแสวงหาข้อมูล สื่อการเรียนการสอน ด้วยวิธีต่างๆได้ตรงตามหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น และเน้นทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ใช้ในการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

2.1 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จะมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น เน้นด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียน และเน้นด้านจิตศาสตร์การรู้จักตนเอง

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นแบบบูรณาการ จะทำให้ครูมีความสามารถและรอบรู้ จะเน้นครูผู้สอนเป็นตัวอย่างของการเป็นครูดี สอนดี และจะมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น

2.3 ท้องถิ่นจะมีส่วนในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน จะให้ความสำคัญกับชุมชน มีวิทยากรชาวบ้านมาให้ความรู้กับผู้เรียนในสถาบันการศึกษา จะเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่ชุมชน โดยเรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียน และจะจัดได้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

2.4 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นจิตสำนึกในการใฝ่รู้ จะเน้นการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา เน้นด้านการเรียนรู้อย่างมีเหตุผล และจะเน้นการสร้างภูมิปัญญาใหม่ๆ จากสิ่งที่มีในชุมชนและท้องถิ่น

2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นด้านการปฏิบัติจริง เน้นด้านทักษะการคิดเอง ปฏิบัติเอง เน้นการสร้างครูที่มีความรับผิดชอบ และเน้นการฝึกประสบการณ์ในเขตพื้นที่ ที่จะเป็นครูจริง

3. ด้านการวัดและประเมินผล

3.1 จะมีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และจะใช้เพื่อปรับปรุงด้านการเรียนการสอน เช่น แบบการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาพร้อมกับการบูรณาการที่หลากหลาย แบบวัดและประเมินผลด้านนามธรรม เช่น ความคิด คุณธรรม จะมีดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน โดยคน ไม่ใช่เพียงข้อทดสอบ และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลจากการร่วมกิจกรรมการเข้าค่าย ในระหว่างสถาบันผลิตครู โดยวัดเป็นระดับ เป็นรายบุคคล เน้นด้านหน้าที่ บทบาททางสังคม การวัดและการประเมินผลจะสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการวัดและประเมินผล โดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อวัดและประเมินผลโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation)

3.2 การวัดและประเมินผลจะทำให้เกิดระบบการรายงานผลของผู้เรียนอย่างถูกต้อง จะเน้นด้านการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ในเชิงเนื้อหา

3.3 จะมีการพัฒนาการวัดจากกระบวนการผลิต กระบวนการให้การศึกษา กระบวนการฝึกอบรม โดยการสังเกตพฤติกรรม สมรรถภาพของผู้เรียนทั้งหมด (ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ) โดยอาจารย์ที่นิเทศก์การสอน และเป็นผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3.4 สังคมจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามที่เกณฑ์กำหนด และมีการวัดและประเมินผลโดยการจัดทดสอบเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพครู

4. ด้านการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน

4.1 การจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน จะมีการพัฒนาให้เป็นสังคมการเรียนรู้มากขึ้น จะเพิ่มการให้บริการสื่อการสอนโดยใช้ระบบข้อมูลข่าวสารมากขึ้น จะเน้นด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากขึ้น และจะมีกิจกรรมเสริมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อีกขึ้น (กิจกรรมประเทืองปัญญา)

4.2 การจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน จะมีการพัฒนาที่เน้นให้ครูมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนมากขึ้น จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ในฐานะผู้ให้คำปรึกษามากขึ้น จะเน้นด้านการเลือกตัดตัดสินใจในการใช้กิจกรรมการสอนที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4.3 การพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอนจะจัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย และนโยบายการศึกษาที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น จะมีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน ในทางที่ถูกต้องมากขึ้น จะมีการพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเตรียมความพร้อมด้านกายภาพ เพื่อให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างถูกต้อง จะเน้นด้านการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ทั้งการพูด การเขียน และการถ่ายทอดมากขึ้น

4.4 การพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน จะแบ่งเป็นระดับ ก่อนประถม ประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

4.5 การพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน จะเน้นการสร้างควมดีมากขึ้น

5. ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

5.1 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะไม่ใช้แบบสำเร็จรูป จะมีการพัฒนาด้านความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี (ประชาชน เอกชน รัฐ) และความร่วมมือในลักษณะเบญจภาคี (การเมือง ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ประชาชน ผู้เรียน) สถาบันกับชุมชนจะมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น และสถาบันการศึกษาจะเป็นแหล่งถ่ายทอดเครือข่ายการเรียนรู้สู่สังคม และประชาชน

5.2 สถาบันผลิตครูระดับประถมศึกษา จะพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และร่วมกับกรมสามัญศึกษา และนอกจากนั้นการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายโอกาสทางการศึกษา

5.3 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะเน้นทางด้านกายภาพ พร้อมทั้งการใช้ความคิดเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร ได้ทันตามสภาพสังคมโลกาภิวัตน์ จะมีการจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

5.4 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้โดยสถาบันครอบครัวจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียนจะขยายไปถึงประเทศตะวันตกมากขึ้น

5.5 ครูจะมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้สนองความต้องการของผู้เรียน จะเน้นการสร้างปัญญาแก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น จะสร้างจิตสำนึกในการศึกษามากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล เอื้อต่อการมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม

5.6 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะทำให้เกิดการศึกษาวิจัยด้านการเรียนรู้ โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น จะมีการแสวงหา และใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อพัฒนาตัวครูเองมากยิ่งขึ้น จะสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างครูและผู้เรียนมากขึ้น

5.7 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะเน้นด้านคุณภาพทางการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

5.8 การพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา จะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ถูกต้อง และจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม

ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553 ในด้านหลักสูตร คือ

1.1 หลักสูตรจะไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ด้านกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน และการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ไม่มีผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553

ตอนที่ 2

ทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553 ซึ่งเป็นทางเลือกที่พึงประสงค์ทั้งหมด มีดังนี้ คือ

6.1 การปรับเกณฑ์จะเน้นผู้ประเมินที่มีความสามารถในการประเมินได้อย่างถูกต้อง จะมาจากดัชนีชี้วัดทางสังคม ชุมชน ผู้ประเมินจะประเมินร่วมกันอย่างมีความหลากหลาย จากหน่วยงานต่างๆ เช่น โดยผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน และมาจากกลุ่มนักวิชาการ ระดับประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพในการประเมิน ผู้ประเมินจะมาจากสถาบันผลิตครูโดยมีส่วนร่วมในการประเมิน ในฐานะผู้ผลิตโดยศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้ประเมินอย่างต่อเนื่อง และเกณฑ์ผู้ประเมินจะมาจากหน่วยงานที่ใช้ครู มีส่วนร่วมในการประเมิน ในฐานะผู้ใช้ โดยให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา (ให้ในสิ่งที่ครูต้องการ เช่น การให้ความรู้ในการปฏิบัติได้ตามเกณฑ์)

6.2 การปรับเกณฑ์ด้านการตรวจสอบจะเน้นด้านคุณภาพ เพื่อช่วยให้ครูบรรลุจุดประสงค์แห่งวิชาชีพครู ครูจะเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จะสร้างจิตสำนึกความเป็นครูด้านความเมตตาต่อผู้เรียน ถ่ายทอดพฤติกรรมกรมการมองโลกในแง่ดี ไม่ใช่การถ่ายทอดเพียงเนื้อหาวิชา ผู้บริหารและครูจะมีทิศทางการปฏิบัติที่เหมือนกันที่เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติที่ไม่ขัดแย้งกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยการเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อสร้างจิตสำนึกในตัวผู้เรียน

6.3 การปรับเกณฑ์จะสามารถยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เกิดเกณฑ์มาตรฐานในการทำงาน พร้อมจรรยาบรรณครู มีการพัฒนาครูมากยิ่งขึ้น เช่น การคิด การตัดสินใจ การฝึกอบรมสิ่งใหม่ๆทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการวางแผนการจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการให้ครูอาจารย์โดยมีระยะเวลาที่แน่นอน ในการส่งเสริมวิทยฐานะครูอาจารย์เพิ่มขึ้น และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูเก่งอยู่สอนเด็กในโรงเรียน เกณฑ์จะสามารถเลื่อนฐานะทางราชการครูได้ถึงระดับ 9 มีการสร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยองค์กร

วิชาชีพที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนร่วมรับผิดชอบกับหน่วยงานที่กำกับดูแล และสามารถยกฐานะวิชาชีพครูอาจารย์ทุกสังกัด ให้เป็นวิชาชีพที่พิเศษกว่าวิชาชีพอื่นๆ เช่น การผ่านการเรียนรู้ฝึกอบรมวิชาครู การคัดเลือกผู้จะมาเป็นครูอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งรัฐจะทุ่มเททรัพยากรในการปรับเกณฑ์เพื่อเพิ่มสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการผลิตครู

6.4 การปรับเกณฑ์ข้อมู่งมั่นพัฒนา จะมีการปรับเปลี่ยนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน

อภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ในเรื่อง ผลกระทบที่พึงประสงค์ และผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ใน พุทธศักราช 2553 แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร

1.1 จากกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งมีข้อมูลความรู้ที่หลากหลายใหม่ๆ มากมายอยู่ตลอดเวลา การจัดหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นได้จึงจะทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลง ทันความรู้ ทันเหตุการณ์และตอบสนองความต้องการของสังคมในขณะนั้นได้

จากการศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาตามแนวโน้มทางปรัชญาพัฒนาการได้กล่าวไว้เกี่ยวกับหลักสูตรว่า หลักสูตรน่าจะมีความยืดหยุ่น ทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการ ปรับได้ตามธรรมชาติของมนุษย์ และตามความเป็นจริงของสังคม (สุภา ใจบุญ , 2531) และแนวทางการปรับหลักสูตรการฝึกหัดครู ยังให้มีการจัดทำหลักสูตรการฝึกหัดครู 1 ปี (ประมาณ 24 - 30 หน่วยกิต) สำหรับบัณฑิตสาขาวิชาอื่นที่ประสงค์จะเป็นครู ซึ่งจะทำให้ได้บัณฑิตครูที่มีความลุ่มลึกในเนื้อหาวิชาเพื่อสอนในสถานศึกษาที่มีความต้องการครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

นอกจากนั้นการปฏิรูปการฝึกหัดครูที่เกี่ยวกับระบบการสรรหาคัดเลือกเข้ามาสู่อาชีพครูยังกล่าวไว้ว่า ต้องเปิดกว้างให้ผู้เรียนจบสายวิชาสามัญหรือวิชาชีพอื่นๆ เข้ามาสู่อาชีพนี้ภายหลังได้โดยให้ศึกษาวิชาการศึกษาเพิ่มเติม ประมาณ 1 ปี (วิชัย ตันศิริ , 2539) และจากรายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการผลิตครู สรุปผลการสัมมนาเรื่องการดำเนินงานที่ควรบรรลุสภาพที่ควรจะเป็น ได้กล่าวไว้ว่า ควรขยายหลักสูตรให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี เป็น 5 ปี โดยใน 1 ปี ที่ขยายไปนั้น ให้นักศึกษาได้ไปฝึก และศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง เหมือนกับหมออินเทอร์น (ฝ่ายวิจัยและติดตามและประเมินผล กองมาตรฐานวิชาชีพครู , 2535) และเช่นเดียวกับการสรุปการบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อการเป็นครูยังที่กล่าวว่า ควรให้มีการเปิดหลักสูตรการฝึกหัดครูที่ใช้เวลาเรียน 5 ปี คือ เรียนเนื้อหา Content 4 ปี และวิชาครู Professional course 1 ปี (สายสุรี จุติกุล , 2537)

ในส่วนของการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาให้เป็นระบบการศึกษาตลอดชีวิต ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความรู้เพื่อประโยชน์ในการคิดเครดิตและการโอนหน่วยกิต เป็นมาตรการที่จะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อให้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในระบบ ในบางประเทศยินยอมให้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานนำประสบการณ์นั้นไปคิดเป็นหน่วยกิต เพื่อจุดประสงค์ในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท-เอก (วิชัย ตันศิริ , 2539) และมีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู เช่น การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี , 2537)

นอกจากนั้นการพัฒนาหลักสูตรสอบเทียบจากประสบการณ์ เพื่อได้รับวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นได้นั้น ยังสอดคล้องกับแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและสอดคล้องกับการพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพครูอีกด้วย และยังมีแนวคิดทฤษฎีฝึกหัดครูที่เชื่อมโยงไปถึงทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียน ประถมและมัธยม ถือว่าเรียนรู้เพื่อเอาความรู้ไปใช้ในอนาคต และอีกทฤษฎีหนึ่งที่เรียนพัฒนาการโดยเอาเด็กมาพัฒนา ในปัจจุบัน การเรียนวิชาครูและวิชาสามัญ เรียนรวมๆกันไปตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 แล้วต่อมาก็มีความคิดกันว่า เรียนความรู้ให้จบ 4 ปี เสียก่อนแล้วมาเรียนวิชาครูอีก 1 หรือ 2 ปี ในภายหลัง ในต่างประเทศคิดแล้วและทำแล้ว (ก่อสวัสดิ์พาณิชย์ , 2535)

ในด้านการปรับรายละเอียดของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรัก อนุรักษ์ และพัฒนาท้องถิ่นของตน (สวัสดิ์ จงกล , 2529) และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาควรมุ่งเน้นการออกไปอยู่ที่โรงเรียน (School Base) เพื่อให้ได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริง โดยนักศึกษาควรควรได้ทำโครงการการศึกษาเกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น นอกเหนือจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งนี้ให้มีผู้รู้ ผู้ที่มีประสบการณ์ในชุมชน และท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา และควรแต่งตั้งบุคคลในชุมชน และท้องถิ่นเข้าร่วมโครงการโดยการกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และมีสถานภาพที่ได้รับการยกย่องทางสังคม (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) และแนวทางการปรับหลักสูตรการฝึกหัดครู ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างครูว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น สถาบันฝึกหัดครู หน่วยงานใช้ครู โรงเรียน และชุมชน แสดงให้เห็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆรวมทั้งชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาครู และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถยืดหยุ่นได้ เปิดหลักสูตรเรียนครูหลังจากจบปริญญาตรีแล้ว มีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูเป็น 5 ปี มีการพัฒนาหลักสูตรสอบเทียบจากประสบการณ์ เพื่อได้รับวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นได้ จำนวนปีของหลักสูตรจะไม่คงที่ จะเกิดหลักสูตรผสมผสานระหว่างระบบการศึกษากับชุมชน และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

1.2 ในกระแสใหม่ของโลกและสังคมไทยที่มีความปรวนแปรไม่แน่นอน และมีความเป็นนานาชาติ นั้น เราต้องสร้างผู้เรียนให้รู้จักแยกแยะสิ่งต่างๆ วิเคราะห์สังคม ตัดสินใจด้วยตนเอง มั่นใจในการตัดสินใจนั้น

กระบวนการเหล่านี้ต้องให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้นมาในตัวของผู้เรียนเอง แนวการสอนใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แก้ปัญหาเฉพาะหน้า การฝึกฝนทางปัญญา และการพัฒนาทักษะทางการคิดไตร่ตรอง ต้องเสริมขึ้นอย่างจริงจัง (ไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน , 2535)

ครูจึงต้องตามให้ทันเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงหรือการค้นพบใหม่ๆ ในวิชาการและวิชาชีพของครูหยุดนิ่งไม่ได้ เพราะความรู้และวิทยาการต่างๆ เปลี่ยนแปลงตามก้าวหน้าตามเหตุการณ์ของโลก ครูจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เพื่อจะได้นำความรู้ใหม่ๆ มาสู่ผู้เรียน (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2529) ซึ่งการศึกษานั้น มีการเปลี่ยนแปลงขยายตัวไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นโยบายการศึกษาของชาติเปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาลแต่ละสมัยแล้ว ความก้าวหน้าทางวิทยาการ ค้นพบทฤษฎี หลักการ เทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา การจัดชั้นเรียน หลักสูตร แบบเรียน ระบบการวัดและประเมินผลการเรียน (นพมาศ โสภา , 2525)

การที่จะสร้างครูเป็นผู้นำทางความคิดได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ในเรื่องการคิดนี้มีวิธีการที่หลากหลาย ที่ทำอย่างไรจึงจะคิดอย่างถูกวิธี คิดเป็น เมื่อครูได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ก็จะสามารถนำวิธีการคิดไปเผยแพร่สู่ศิษย์ให้เกิดการ "คิดเป็น" อย่างเป็นทางการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สำหรับครูที่จะเป็นผู้นำสังคม และเป็นผู้นำทางความคิด ที่คิดดี คิดเป็น และคิดถูกต้องอีกด้วย

นอกจากนั้นการเรียนรู้ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย ผู้เรียนต้องรู้จักการฝึกฝนในการแสวงหาความรู้ การแยกแยะข้อมูล ตลอดจนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยตนเอง ต้องอาศัยการฝึกจนเกิดการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัยที่จะติดตัวผู้เรียนไป เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถช่วยให้ นิสิตนักศึกษาครูเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้แนวทางการอ่านที่ถูกต้อง ได้แก่ การจับใจความ การสรุป การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) การฝึกให้เกิดคุณลักษณะในการอ่านที่ถูกต้อง จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ซึ่งการสังเคราะห์เป็นคุณสมบัติที่จะสามารถทำให้เกิดความคิด และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้

และจากคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยพื้นฐานแล้วครูควรอุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความเจริญเติบโต และพัฒนาการทุกด้าน รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเอง สนใจใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้ คิดค้น ทดลอง ใช้วิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2529)

นอกจากนั้นแนวโน้มสังคมโลก ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันฝึกหัดครูได้กล่าวไว้ว่า อาจารย์วิทยาลัยครูต้องจัดการเรียนการสอนที่สร้างผู้นำ เพื่อให้ครูไปเป็นผู้นำในสังคมได้ ต้องเป็น Leadership for Leadership (กระแสรู ชนวงค์ , 2535) จะเห็นว่า ทั้งกระบวนการคิดและการเรียนการสอนให้เป็นผู้นำล้วนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ที่จะเป็นครู ผู้พัฒนาคน และสังคม

ในการพัฒนาประเทศควรเริ่มที่การพัฒนาคุณธรรมของประชากรเป็นเบื้องต้น เพราะเมื่อใดก็ตามที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้เชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรมสูงแล้ว เมื่อนั้นก็ย่อมจะเป็นที่หวังได้ว่าโครงสร้างของสังคมและ

ประเทศชาติด้านอื่นจะต้องพลอยพัฒนาไปด้วย การพัฒนาคุณภาพของประชาชนจะต้องพัฒนาสมรรถภาพสติปัญญาไปพร้อมๆกับการพัฒนาทางด้านคุณธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2536)

นอกจากนั้นความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจรรยาบรรณตามการรับรู้ของครู และผู้บริหารเห็นว่าครูยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณธรรมในระดับมาก ถ้าจริยธรรมดีแล้วด้านอื่นๆก็จะตามมา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านนี้ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐที่พยายามวางแผนพัฒนาคุณธรรมของครู และเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการปฏิบัติตามค่านิยมอันพึงประสงค์ (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2536)

ดังนั้นกระบวนการพัฒนามนุษย์ที่จะสร้างสรรค์คุณสมบัติของคนดีได้ จึงต้องอาศัยครูที่มีปัญญาความสามารถ การเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูจึงต้องสร้างให้บังเกิดผลในการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งควรสร้างให้เป็นวิถีชีวิตที่จะช่วยเสริมให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริงได้อย่างลึกซึ้งและสร้างความเจริญงอกงามในด้านค่านิยมและคุณธรรม

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 หลักสูตรจะมีศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระใหม่เพื่อใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการสร้างครูเป็นผู้นำทางความคิด มีการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝน และการพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องสม่ำเสมอ และจะเน้นการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งขณะเรียนและเป็นครูแล้วอย่างต่อเนื่อง

1.3 สภาพปัญหาทางการศึกษาในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของวิชาชีพครู ทำให้คนเก่งไม่เรียนครู เกิดค่านิยมไม่ดีต่อวิชาชีพครู จากหลักการและวิธีการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ว่า จักหลักสูตรฝึกอบรมในลักษณะที่จะโน้มน้าให้คณาจารย์ตระหนักถึงคุณค่าและเกียรติภูมิอันได้มาจากหน้าที่ความรับผิดชอบที่สังคมมอบให้ รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าที่จะพัฒนาตนเองไม่หยุดยั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา , 2536) เพราะนอกจากครูจะเป็นหัวใจในการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรที่มีค่าแก่สังคมและประเทศชาติแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถและรอบรู้ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนของสังคมอีกด้วย

ผลผลิตของสถาบันฝึกหัดครูที่ออกไปจะรับใช้ประเทศในฐานะครูในสถานศึกษาทุกประเภททุกระดับทั้งในเมืองและในชนบท จะเป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาโดยรอบด้านในตัวเด็กและเยาวชน จะช่วยสร้างสรรค์ทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมกับระบบการเมือง เศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม จึงควรที่ครูจะได้ฝึกและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ถึงพร้อมด้วยปัญญาที่แตกฉานลุ่มลึก มีคุณธรรมอันสูงยิ่ง และมีอุดมการณ์เพื่อความงอกงามไพบุลย์และสันติสุขของสังคม (แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา , 2538)

นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญและสัมพันธ์กับการศึกษา วินิจฉัยปัญหาและความต้องการจำเป็นซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจ เช่น ปรัชญาการศึกษา ความต้องการของสังคม ความต้องการของผู้เรียน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานจะช่วยกำหนดองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตรได้อย่างเหมาะสมและทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ , 2537) และจากแนวทางในการปฏิรูปการฝึกหัดครู ได้กล่าวถึงการผลิตหลักสูตรครูในอนาคตว่า การสร้างหลักสูตรมาตรฐาน ควรหันมาเน้นหลักสูตรแบบสนองตอบความต้องการของผู้เรียน Student designed curriculum ให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะตัวมากขึ้น เพื่อสามารถผลิตคนที่มีความสามารถและคุณสมบัติหลากหลาย ให้เขามีความสามารถคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยน เรียนรู้ และสามารถสรรค์สร้างงานใหม่ได้เอง (ประกอบ คุปรัตน์ , 2537)

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการให้การศึกษา นอกจากเนื้อหาสาระ และทักษะปฏิบัติแล้ว ในกระบวนการเรียนการสอนนั้น การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จะเป็นการถ่ายทอดลักษณะนิสัย และพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในห้องเรียนแก่กัน ดังนั้นนอกจากผู้สอนจะเป็นตัวอย่างในด้านเทคนิควิธีการสอน และเนื้อหาสาระแล้ว การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน การให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสิ่งที่สอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน ล้วนมีผลต่อผู้เรียนทั้งสิ้น (เกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการ , 2537) นอกจากนี้ทุกสิ่งที่คุณสอนกระทำจึงเป็นสิ่งที่จะกลายเป็นแบบอย่างลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่างๆที่จะติดตัวผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนโดยบทบาทของครู โดยครูคือผู้แนะนำ และเน้นเรื่องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และใช้จุดมุ่งหมาย เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม ให้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร (อารี สัตถหจวี และคณะ , 2529)

นอกจากนี้คุณภาพของการศึกษายังมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของครู หากครูมีคุณภาพดี ผู้ที่ได้รับการศึกษาก็ย่อมดีไปด้วย ดังนั้นหลักสูตรของสถาบันฝึกหัดครูจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดคุณภาพของบัณฑิตครู และสิ่งที่สำคัญอีกประการคือ หลักสูตรของแต่ละสถาบันซึ่งถ้ามีการปรับเปลี่ยนให้เป็นแนวเดียวกันตามทิศทางการปฏิรูปการศึกษา จะทำให้คุณภาพแต่ละสถาบันได้ใกล้เคียงกันด้วย และแม้ในแผนการศึกษาแห่งชาติจะไม่ได้ระบุว่าให้ได้คุณภาพใกล้เคียงกันก็ตาม แต่สิ่งที่เป็นจุดเน้นที่เหมือนกันในแต่ละสถาบันจะต้องมีก็คือ การพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพนั่นเอง

และองค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา จุดเน้นอยู่ที่การพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ตามเจตตนารมณ์ของผู้ร่างหลักสูตร จึงเกิดนโยบายการศึกษาระดับชาติในแผนพัฒนาการศึกษาฯ ฉบับที่ 7 นอกจากนั้นข้อมูลที่ได้จากรายงานของยูเนสโก ว่าความสำคัญของการปฏิรูปการฝึกหัดครูเด่นชัดมากยิ่งขึ้นก็คือเรื่องการพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน และเรื่องคุณภาพนี้เป็นเรื่องใหญ่ในแผนการศึกษาในระยะต่อไป จนถึงแผนพัฒนาการศึกษาฯ ฉบับที่ 8 (วิชัย ตันศิริ , 2539)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่สร้างคุณค่าวิชาชีพครู ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เน้นกระบวนการ

เรียนการสอนโดยครูปฏิบัติเป็นตัวอย่าง พร้อมการชี้หน้าด้วยความหวังดี และจะมีการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสถาบันให้มีคุณภาพได้ใกล้เคียงกัน

1.4 แผนการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องการปฏิรูประบบและกระบวนการเรียนรู้ ทุกระดับจึงต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนามนุษย์ทั้งกาย ใจ และปัญญา โดยเฉพาะปัญญานั้นสัมพันธ์กับใจ หรือใจก็สัมพันธ์กับปัญญา จิตใจที่สะอาดมีสมาธิก็นำไปสู่ปัญญา ปัญญาที่ฝึกไว้ดีแล้วก็นำไปสู่จิตใจที่สูงส่ง (วิชัย ตันศิริ , 2539) และการจัดกิจกรรมประเทืองปัญญา ได้มีการจัดการสนทนาธรรมและการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ

นอกจากนี้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของจิต ราว พ.ศ. 2513-2514 ศาสตราจารย์ นายแพทย์ โรจน์ สุวรรณสุทธิ และคณะ แห่งคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลได้ทำวิจัยว่า การฝึกสมาธิจะช่วยการศึกษาได้เพียงใด ท่านได้ทดลองให้นักศึกษาแพทย์ชาย หญิง 32 คน อายุระหว่าง 19-23 ปี ฝึกสมาธิแบบสมถกรรมฐาน สัปดาห์ละ 5 วัน ตลอดเวลา 20 สัปดาห์ แล้วประเมินผลเกี่ยวกับการศึกษา และความนึกคิดโดยวิธีต่างๆ ได้ผลน่าสนใจมาก คือ นักศึกษามีความตั้งใจเรียนมากขึ้น (62%) รักการเรียนมากขึ้น (31%) มีความเห็นว่าการฝึกสมาธิมีประโยชน์กับการเรียน (65%) ทำให้ความจำดีขึ้นและการทำงานคล่องแคล่วขึ้น การบันทึกคลื่นสมองไฟฟ้าแสดงว่า ในระหว่างการทำสมาธิคลื่นสมองมีความราบเรียบมาก ต่างกับบุคคลธรรมดาทั่วไป คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าการอบรมสมาธิมีประโยชน์แก่นักศึกษาในด้านการเรียน การทำงานและคุณธรรม (คือ การรู้ตามสภาพที่เป็นจริง)

และมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบอัตราของการพัฒนาในทางภูมิปัญญาโดย Fokkema and Dirkzwager Differential Aptitude Test ระหว่างผู้ที่ไม่ได้ฝึก กับผู้ฝึกจิตแบบ Transcendental Meditation ในช่วงเวลา 1 ปี แสดงการพัฒนาการอย่างรวดเร็วของภูมิปัญญาในผู้ฝึกจิตแบบ T.M.

นอกจากนี้มีการทำวิจัยเปรียบเทียบความสามารถการเรียนรู้ระหว่างผู้ที่ไม่ได้ฝึก กับผู้ฝึกจิตแบบ Transcendental Meditation มีการเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้จากความจำทั้งระยะสั้นและระยะยาวดีกว่าผู้ที่ไม่ได้ฝึก (เฉก ณะศิริ , 2535)

ทั้งหมดนี้เป็นการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยเอกสารทางวิชาการจากองค์การ (Transcendental Meditation) ซึ่งได้ทำการค้นคว้าไว้เช่นเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ต่างๆ วัตถุประสงค์ก็คือ การชี้ให้เห็นว่าการทำสมาธิซึ่งไม่จำเป็นจะต้องทำในรูปแบบของ T.M. อาจเป็นแบบอื่นๆ เช่น แนวทางการทำสมาธิเชิงพุทธศาสนา หรือการทำสมาธิหลักโยคะนั้น สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า สภาวะด้านจิตใจ สมอง ร่างกาย การรับรู้ การทำงานของอวัยวะภายในร่างกาย ตลอดจนปฏิกิริยาโต้ตอบต่างๆ นั้นสำหรับผู้ที่ทำสมาธิแล้วจะอยู่ในสภาพที่ดีกว่าบุคคลซึ่งมิได้ปฏิบัติสมาธิ

จากการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์ ของต่างประเทศก็ดี หรือ ของคณะแพทยศาสตร์ ที่มีการวัดคลื่นสมองไฟฟ้า ทำให้เห็นคุณประโยชน์ของการฝึกฝนจิตให้เป็นสมาธิ แล้วนำมาใช้พัฒนาคนให้เกิดการ

พัฒนาทางภูมิปัญญา หรือในเรื่องการจำที่ดีขึ้นได้ ดังนั้น น่าจะมีการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นกระบวนการเรียน การสอนด้านการฝึกฝนจิตใจให้เกิดสมาธิ ตามการศึกษาค้นคว้านี้และจากการจัดกิจกรรมประเทืองปัญญาเกี่ยวกับ การสนทนาธรรมและการฝึกวิปัสสนากรรมฐาน

ดังนั้นการพัฒนาด้านจิตใจ ที่เป็นกระบวนการให้การศึกษา อบรมและส่งเสริมให้เกิดสุขภาพจิต (มี ความสุข) เป็นบุคคลที่สงบเย็น มั่นคง มีจิตแจ่มใสสว่าง พื่อใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ทำ ทั้งนี้เพื่อให้สถาบัน การศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความรับผิดชอบต่องานพัฒนาจิตใจของบุคลากรทางการ ศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท โดยเน้นกระบวนการทางปัญญาที่เป็นระบบต่อเนื่อง ซึ่งหลักการในการ พัฒนาจิตใจนี้เป็นวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข สร้างภารกิจและการดำเนิน การที่ชัดเจน ใช้กระบวนการทางปัญญา เพื่อเป็นวิธีการไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาจิตใจ ใช้วิธีการสร้างแรงจูง ใจแทนการควบคุม วัดผลความสำเร็จของการดำเนินการพัฒนาจิตใจ จากความพึงพอใจของบุคคล และกลุ่ม เป้าหมาย (วิชัย วงษ์ใหญ่ , 2538)

เมื่อกระบวนการให้การศึกษา อบรมและพัฒนาจิตใจให้แก่บัณฑิตครู เมื่อจบการศึกษาก็จะเป็น ครูที่มีสุขภาพจิตดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การพัฒนาจิตใจจึงถือเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดในการ พัฒนาคนสิ่งหนึ่ง เพื่อจะได้เกิดการพัฒนายั่งยืน และยังให้เกิดสังคมที่สงบสุข

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 จะมีการ เน้นกระบวนการเรียนการสอนด้านการฝึกฝนจิตใจให้เกิดสมาธิ (ซึ่งเป็นฐานของปัญญา) แล้วนำมาใช้พัฒนาคน ให้เกิดปัญญา และจะมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นกระบวนการฝึกพัฒนาจิตใจให้ดี และมีความสุขเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืนนำไปสู่สังคมที่สงบสุขได้

1.5 จากการศึกษาแนวโน้มขององค์ประกอบทางการศึกษาในเรื่องหลักสูตรได้กล่าวไว้ว่า น่าจะมี ความสัมพันธ์กับระบบอื่นๆในสังคม เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และแนวทางในการพัฒนาควรว่า ครูต้องรอบรู้และเข้าใจในผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะเตรียมเด็กให้ เขาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมที่กำลังเปลี่ยนไปได้อย่างมีความสุข สมดุลย์ พร้อมกับมี ความสามารถในการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความเปลี่ยนแปลง (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2529)

ทั้งปัจจุบันและอนาคตในยุคโลกาภิวัตน์ สถานศึกษาทุกระดับ ควรจัดหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนอง ความต้องการเรียนรู้ของคนในสังคม และนอกจากนั้นนโยบายการจัดการศึกษาได้กล่าวไว้ว่า ควรปรับปรุงเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับทุกประเภทการศึกษาให้สนองต่อหลักการ และสอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้ และแนวนโยบายการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการเรียนภาษา ต่างประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า การติดต่อสื่อสารในด้าน วิทยาการ การค้า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (วิชัย ตันศิริ , 2536)

นอกจากนั้นแนวโน้มขององค์ประกอบทางการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรได้กล่าวไว้ว่า น่าจะเน้น ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เป็นภาษาสากล หรือภาษาที่ใช้กันมาก เพราะเป็นยุคสารสนเทศ ใครรู้หลาย

ภาษาจะได้เปรียบในการดำรงชีวิต (สุภา ใจบุญ , 2531) เช่นเดียวกับที่กล่าวในหนังสือยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติถึงวิธีการที่จะใช้ไอทีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาให้แก่คนในชาติจะต้องเน้นความเป็นโลกาภิวัตน์โดยส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางมากยิ่งขึ้น และจะต้องจัดบทรเรียนให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างดีเลิศ (ประเวศ วะสี , 2538) และนอกจากนั้นการปรับปรุงหลักสูตรในเรื่องเกี่ยวกับภาษาได้กล่าวไว้ว่า สำหรับภาษาต่างประเทศนั้นต้องเน้นความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี เพราะหนังสือตำราต่างๆมักถูกแปลถ่ายถอดเป็นภาษาอังกฤษ การรู้ภาษานี้จึงเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ของโลกได้ (วิชัย ตันศิริ , 2536) และจากการบรรยายสรุปพิเศษเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อการเป็นครูได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักสูตรว่า ควรเป็นหลักสูตรที่สร้างความเป็นสากลหรือนานาชาติมากขึ้น เช่น ภาษาต่างประเทศต่างๆ เป็นต้น (สายสุรี จุติกุล , 2537) ในอนาคตนั้น ผู้ที่รู้หลายภาษาจะได้เปรียบในการเรียนรู้ และการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 หลักสูตรจะมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม และสถานการณ์โลก จะทำให้เกิดการแสวงหาข้อมูล สื่อการเรียนการสอน ด้วยวิธีต่างๆได้ตรงตามหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น และเน้นทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารใช้ในการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

2.1 จากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ข้อที่ 4 เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนว่าให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ซึ่งหมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการ , 2537)

ดังนั้นในกระบวนการเรียนการสอนของครูจึงจำเป็นต้องมีความหลากหลาย เพราะผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน การเตรียมการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน หรือเพื่อเตรียมรับสถานการณ์ที่หลากหลายที่เกิดขึ้นในห้องเรียนก็ตาม จึงอาจต้องอาศัยสื่อที่มีหลายรูปแบบ หรืออุปกรณ์การสอนต่างๆ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนการสอนและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน นอกจากนั้นจากแนวทางการปฏิรูปการฝึกหัดครูในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนก็จะมีการใช้หลายวิธี และใช้สื่อหลายอย่างอีกด้วย (อารี สันทนต์ และคณะ , 2529)

การเรียนการสอนที่ผ่านมาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นหลัก สอนแบบบรรยายโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนไม่บังเกิดผลเท่าที่ควร และยังสร้างปัญหาในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนอีกด้วย จากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตและหน้าที่ ลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในระดับมัธยมศึกษาในเรื่องการสอนว่า ครูควรใช้การสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ (สุวรรณา เนตยากร , 2519) นอกจากนั้น

จากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเกี่ยวกับระดับการเลือกใช้แผนการสอนที่มีได้อย่างเหมาะสมนั้น ยังได้ระบุให้ใช้แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอีกด้วย (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการ , 2537)

นอกจากนั้นจากแนวทางการปรับหลักสูตรที่เป็นแกนสำคัญได้เน้นการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการสร้างแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และจากแนวโน้มเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการศึกษาในเรื่องผู้สอนได้กล่าวไว้ว่ามีแนวโน้มที่จะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ด้านจิตวิทยา (สุภา ใจบุญ , 2531) และยังสอดคล้องกับการปรับหลักสูตรที่สามารถเตรียมคนเข้าไปสู่สถานการณ์ที่แตกต่างๆกันได้ หลักสูตรที่เน้นการศึกษาด้านปรัชญา มนุษยศาสตร์ และจิตวิทยาการเรียนรู้ จึงเป็นแกนกลางที่สำคัญ (วิชัย ตันศิริ , 2539) นอกจากนั้นจากแนวทางในการปฏิรูปการฝึกหัดครู ได้กล่าวถึงครูในอนาคตว่าจะมีลักษณะที่หลากหลาย เช่น เป็นนักร้องแบบหลักสูตรสำหรับเด็กนักเรียนแต่ละคน สามารถวางแผนทางการศึกษาของแต่ละคนซึ่งจะไม่เหมือนกัน เขาต้องเข้าใจจิตวิทยา คักยภาพ และปัญหาของเด็ก (ประกอบ คุปรัตน์ , 2537)

เป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่ผู้สอนจะใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

นอกจากจิตวิทยาการเรียนรู้แล้ววิชาจิตศาสตร์การรู้จักตนเอง ก็มีประโยชน์ในทางการศึกษา เพราะการศึกษาจิตในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในร่างกายที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านความคิด และความจำ

ศาสตร์แห่งการรู้จักตนเองนี้เรียบเรียงจากหนังสือ Beyond the Super Conscious Mind ของ Avadhutika Anandamitra Acarya เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเราเอง และกระบวนการต่างๆที่จะทำให้เรารู้จักตนเองได้ดียิ่งขึ้น และได้กล่าวถึงบุคคลที่สามารถพัฒนาจิตใจของตนเองให้ผ่านจิตสำนึก และใต้สำนึกได้แล้วจะมีจิตใจที่ละเอียดอ่อน กว้างขวาง เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตา กรุณา ความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีขั้นตอนในการสอนหลายประการ เช่น การเตรียมร่างกายด้วยการบริการร่างกาย การรับประทานอาหาร และการทำสมาธิ เป็นต้น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2534)

นอกจากนั้นยังมีการศึกษาเรื่องจิตใต้สำนึกที่ทำให้เกิดความรู้ ความคิด ความรู้ที่เกิดจากความจำ (intellectual) ความรู้ที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์หาเหตุผล (analytic reason) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (scientific thought) การคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ (problem-solving) ในชีวิตประจำวัน (เกียรติวรรณ อมาตยกุล , 2530) จะเห็นว่าศาสตร์ในการรู้จักตนเองนี้มีการทดลองศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน2553 จะมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จะมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น เน้นด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียน และเน้นด้านจิตศาสตร์การรู้จักตนเอง

2.2 การที่จะพัฒนาหลักสูตรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนั้น กระบวนการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้หลักสูตรบังเกิดผลในการปฏิบัติจริง ดังนั้นแนวทางการปรับหลักสูตรการฝึกหัดครู ได้กล่าวไว้ว่าเป็นหลักสูตรที่บูรณาการทั้งด้านเนื้อหา สาระ ความรู้ และการฝึกปฏิบัติเข้าด้วยกัน จัดประสบการณ์ให้มีการเผชิญสถานการณ์และฝึกการแก้ปัญหาของสถานการณ์นั้นๆ เพื่อมุ่งเน้นให้บัณฑิตครูมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของหลักสูตรระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้มีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของวิทยาการโลก (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

นอกจากนั้นยังเป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผลิตครูให้สามารถสอนได้ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเตรียมผลิตครูให้สอดคล้องกับนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 9 หรือ 12 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี , 2538)

ความจำเป็นสำคัญและเร่งด่วนในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษา ที่คณาจารย์ผู้สอนอยู่ในสถาบันฝึกหัดครูต้องมีความรู้ความสามารถสูง เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนสร้างบัณฑิตครูที่มีความรู้และสามารถสูงไปด้วย อันจะนำไปสู่ความสำเร็จด้านต่างๆของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ และจากเจตนาর্মย์ของการจัดการศึกษา ในแผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กล่าวไว้คือ เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาให้ได้บุคคลที่มีศักยภาพ มีความสามารถ และความประพฤติที่จะทำหน้าที่ครูอาจารย์ได้อย่างเหมาะสม และทันสมัยในอนาคต ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ภารกิจนี้มีลำดับความสำคัญสูงยิ่ง และเร่งด่วนในการพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับต่อไป ขณะเดียวกันคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี , 2538)

นอกจากนั้นจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะครูว่า ได้จัดให้มีการคัดเลือกครูสอนดีเด่น เพื่อให้ครูมีมานะแสวงหารูปแบบวิธีการสอน และเป็นการสร้างแรงจูงใจรูปแบบหนึ่ง เช่น ครูสอนดีเด่นด้านจริยศึกษา ทักษะภาษาไทย ควรได้มีการรวมวิธีหรือหลักเกณฑ์ที่เด่นชัด ควรมีหลักเกณฑ์ไว้ใช้เป็นมาตรฐาน (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2536) และจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ข้อที่ 4 ที่เกี่ยวกับการพัฒนาแผนการสอนนั้น ได้กล่าวถึงการเตรียมการสอนในลักษณะต่างๆที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู , 2537) การสอนดีจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการถ่ายทอดกระบวนการความรู้ให้แก่ผู้เรียนในทุกๆด้าน รวมทั้งการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างมีระบบ จึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆด้านด้วยเช่นกัน และจะเกิดผลต่อเนื่องจากการสอนดีของครูที่ถ่ายทอดคุณลักษณะดังกล่าวไปยังนิสิตนักศึกษาครูที่จะเป็นบัณฑิตครูต่อไป

นอกจากนั้นในเรื่องเกี่ยวกับการเตรียมการสอนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะเตรียมรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างการสอน และยังถ้าการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบแล้ว ยิ่งทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น และทำให้การสอนนั้นเกิดความน่าสนใจทำให้ผู้เรียนอย่างเรียนมากยิ่งขึ้น จากแนว

ทางการปรับกระบวนการเรียนการสอนนั้น ประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ ข้อหนึ่งก็คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (อารี สันทนต์ และคณะ , 2529)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นแบบบูรณาการ เน้นให้ครูเป็นผู้มีความสามารถและรอบรู้ และจะเน้นครูผู้สอนเป็นตัวอย่างของการเป็นครูดี สอนดี และจะมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้น

2.3 การกระจายอำนาจทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นที่จะสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาชุมชน และตอบสนองตามความต้องการของชุมชน และในเรื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการฝึกหัดครูในอนาคตได้กล่าวไว้ว่า จักต้องไม่จำกัดอยู่ภายในรั้วของสถาบันหากต้องเปิดกว้างออกสู่ชุมชน เปิดโอกาสให้บุคคลและหน่วยงานในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในกระบวนการจัดเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ให้เป็นสถาบันฝึกหัดครูของชุมชนโดยชุมชน เพื่อชุมชน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) ดังนั้นจากการกระจายอำนาจทางการศึกษา ชุมชนและท้องถิ่นจะมีบทบาทในการร่วมจัดและร่วมพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษามากขึ้น

จากสภาพปัจจุบันที่รัฐขาดงบประมาณที่เพียงพอ และขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา จึงมีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่น เพื่อนำความรู้มาให้ผู้เรียนในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับกระดุมเอทาร์พการทางการศึกษาทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชน เข้ามาใช้ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาครู โดยเปิดโอกาสให้ผู้รู้ในชุมชน เช่น พระสงฆ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการสอนและกล่อมเกลาคำความคิด ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมให้แก่นักศึกษา (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับชุมชน โดยมีวิทยากรชาวบ้านมาให้ความรู้กับผู้เรียนในสถาบันการศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในวิถีชีวิต อันเป็นธรรมชาติของชุมชนได้มากขึ้นแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลียนแบบอย่างที่ดีงาม จากการสังเกตและรับรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่แท้จริง จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนด้วย

จากในอดีตมาถึงปัจจุบัน การเรียนรู้หรือความรู้ไม่ได้จำกัดอยู่ในห้องเรียน และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ปัญหาทางการศึกษาเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้ความรู้เฉพาะในห้องเรียน แต่ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ เพราะขาดการเชื่อมโยงหรือขาดประสบการณ์ที่จะใช้ความรู้นั้น จึงมีการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาครูมีสัมพันธภาพกับปัจจัยแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญๆ เช่น บรรยากาศ สถานการณ์ ปรากฏการณ์ของสังคม และสิ่งแวดล้อม อันจะยังผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจในมิติต่างๆ แห่งระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี นับเป็นการเปิดพรมแดนแห่งการเรียนรู้ออกไปสู่โลกและชีวิตที่แท้จริง ทำให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้ง

ปัญหา และรู้เท่าทันปัญหาต่างๆ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

มีนักการศึกษาหลายท่านในปัจจุบันเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ในระบบการศึกษา เช่น อาลัน โทมัส นักการศึกษาผู้ใหญ่แห่งสถาบัน OISE (Ontario Institute for the Studies in Education) ประเทศแคนาดา ซึ่งให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสังคมนอกระบบการศึกษามีมากมายมหาศาล ฉะนั้น สิ่งที่ประชาชนเรียนนอกระบบการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีนโยบายของรัฐที่จะสร้างและส่งเสริม (วิชัยตันศิริ , 2539)

การกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรครู ที่นิสิตนักศึกษาที่มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบนั้น จะทำให้สามารถเลือกความรู้ได้ถูกต้อง ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำมาสรุปเป็นข้อความรู้ นอกจากนี้ ยังรู้วิธีนำความรู้ที่ได้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์และอาจปรับความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆได้ (ไพฑูริย์ สินลาวัณย์ , 2535)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนควรมีการส่งเสริมผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหาต่างๆโดยอาจใช้กรณีตัวอย่างที่ไม่ไกลไปจากประสบการณ์ของผู้เรียน หรืออาจใช้ข้อมูลข่าวสาร หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งข้อเขียนหรือหนังสือที่ดีๆมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการคิดแก้ปัญหาต่างๆ และการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตจริงที่ปรากฏอยู่ โดยเริ่มจากจุดเล็กๆ คือ บ้าน แล้วขยายไปยัง โรงเรียน ต่อไปยังชุมชน สังคม ขยายไปเรื่อยๆจนถึงโลกได้ จากข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่กว้างขวางมากเท่าไร การนำไปใช้ประโยชน์ยิ่งมากตามไปด้วย

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะให้ความสำคัญกับชุมชน ท้องถิ่นจะมีส่วนในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เช่น มีวิทยากรชาวบ้านมาให้ความรู้กับผู้เรียนในสถาบันการศึกษา จะเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่ชุมชน โดยเรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียน จะจัดกระบวนการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

2.4 กระบวนการสร้างปัญญาความรู้มีหลากหลายวิธี แต่การที่จะได้มาซึ่งปัญญานั้น สิ่งหนึ่งก็คือการใฝ่หาความรู้ เพราะผู้ที่มีปัญญาจะต้องมีความรอบรู้ ความรอบรู้จะเกิดได้ก็มันจะมาจากจิตสำนึกในการใฝ่รู้ ความกระหายที่อยากจะรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝึกได้ และเป็นสิ่งที่บัณฑิตครูควรจะมี และจากแนวทางการปรับกระบวนการเรียนการสอน ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนว่า ต้องการให้ได้บัณฑิตครูที่มีลักษณะใฝ่รู้ ตีตนตัว รู้วิธีพัฒนาตนเอง จำเป็นต้องฝึกกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับนิสิตนักศึกษาครู เพื่อให้สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะความรู้ในปัจจุบันมีจำนวนมากเกินกว่าจะเรียนรู้ได้หมดภายในชั้นเรียนหรือสถาบัน รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของครูที่มีคุณภาพ และจะสร้างนิสัย

ใฝ่รู้ ใฝ่เป็นผู้อยากรู้อยากเห็น ตื่นตัวกับสิ่งที่อยู่รอบๆตนเองเสมอ จนกลายเป็นผู้รักการเรียนรู้ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ดังนั้นกระบวนการฝึกการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ จะสามารถสร้างลักษณะนิสัยของการใฝ่รู้ให้เกิดในตัวผู้เรียนได้ ด้วยการฝึกฝนอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ วิธีพัฒนาปัญญา โดยกล่าวในข้อของ สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟัง คือฉลาดเรียน รู้จักเรียน คือ มีความใฝ่รู้ รู้จักรวบรวมข้อมูล แสวงหาความรู้อยู่เสมอ การจะมีข้อมูลมากต้องใฝ่รู้ (ซัมมกามตา) ใครจะรู้ อยากรู้ มีวิญญาณของผู้ใฝ่รู้ (เสฐียรพงษ์ วรรณปก , 2536)

แสดงให้เห็นว่าความใฝ่รู้เป็นทางนำไปสู่ปัญญา คนที่มีปัญญามากใฝ่รู้ ใฝ่รู้แล้วเกิดปัญญา มีปฏิสัมพันธ์แก่กันและกัน อย่างเป็นกระบวนการ

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชานั้น ย่อมทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนการที่จะรู้และเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้นลึกซึ้งตามไปด้วย และนอกจากนั้นกระบวนการแสวงหาความเข้มแข็งทางวิชาการ (academic excellence) โดยการจัดหาอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถสูงเข้ามาสู่ระบบ โดยสอดส่องสรรหาผู้รู้มาช่วยพัฒนา อาจมีการแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี , 2537)

นอกจากนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระโดยไม่ครอบงำความคิดของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดไตร่ตรองหาเหตุผล คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา มีวิสัยทัศน์ และกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองรวมทั้งส่งเสริมให้มีการรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของกันและกัน และส่งเสริมให้มีการรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของกันและกันตามหลักเหตุผล มีการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น และเรียนรู้การประสานความคิดเห็นให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

และจากคำกล่าวในหนังสือมณีแห่งปัญญายังได้กล่าวถึง การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ข้อที่ 3 คือ การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล) ซึ่งหมายถึง การคิดจากเหตุโยไปหาผล (ซัมมัญญตา) และการคิดจากผลสาวไปหาเหตุ (อตถัญญตา) การคิดแบบนี้ทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ เมื่อทำอะไรแต่ละครั้ง ต้องคาดว่าผลอะไรตามมา เมื่อเกิดเหตุผิดปกติขึ้น ต้องสามารถบอกได้ว่ามาจากสาเหตุอะไร แท้จริงความล้มเหลวไม่มี ความล้มเหลวที่แท้ คือ วิชาหรือผลของการกระทำที่ไม่ดี ถ้าอยากประสบความสำเร็จ ครั้งต่อไปต้องกระทำเหตุที่ดี แล้วผลดีก็จะตามมา (พระเมธีธรรมาภรณ์ , 2536)

และท่านได้แสดงวิธีคิดแบบมีเหตุผล ให้หาสาเหตุ จากผลที่เกิดขึ้น แล้วแก้ที่เหตุ เพื่อมิให้เกิดผลเช่นนั้นซ้ำอีก นอกจากนี้ ท่านยังได้แสดงถึงการคิดแบบสร้างสรรค์ ทำให้เกิดกำลังใจ และปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อีกด้วย

และนอกจากนั้นในส่วนของการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีการปรับเข้าหาชุมชน และท้องถิ่นนั้นควรได้มีการปรับเปลี่ยนให้มีการผสมผสานระหว่าง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้และในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการจากประเทศทางตะวันตกที่เป็นภูมิปัญญาสากลนั้นเข้าด้วยกัน และจากแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนได้กล่าวไว้ว่า จะมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นการสร้างภูมิปัญญาใหม่ๆจากสิ่งที่มีในชุมชนและท้องถิ่นสอดคล้องกับการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาติ และภูมิปัญญาสากล ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาคือ เป็นผู้ที่มีทักษะกว้างไกล และในขณะเดียวกันก็สามารถพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นจิตสำนึกในการใฝ่รู้ จะเน้นการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา เน้นด้านการเรียนรู้ที่มีเหตุผล และจะเน้นการสร้างภูมิปัญญาใหม่ๆจากสิ่งที่มีในชุมชนและท้องถิ่น

2.5 การศึกษาแต่เพียงภาคทฤษฎีเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง และกระบวนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ส่วนหนึ่งนั้นจะต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังจึงจะทำให้ นิสิตนักศึกษาได้รับความรู้และทักษะปฏิบัติไปพร้อมๆกันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูที่ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะต่างๆให้ศิษย์ และหากเป็นลักษณะทางวิชาชีพที่จะมีผลต่อผู้เรียนในอนาคต

ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนจะมีการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจะเข้มข้นมากขึ้น และจะมีการเน้นการปฏิบัติมากขึ้นด้วย สิ่งที่จะเปลี่ยนไปบ้างในเรื่องกระบวนการเรียนการสอนก็คือ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพกว้างขวางขึ้น (อารี สัตนหวิ และคณะ , 2529) และในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีวิธีฝึกให้หาความรู้ด้วยตนเองด้วยการทำ การทดลองฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ นิสิตนักศึกษาจะได้รับความรู้และทักษะปฏิบัติไปพร้อมๆกัน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเท่าที่ผ่านมาเป็นการเน้นด้านเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติ ซึ่งการจะเกิดทักษะความชำนาญได้ควรจะเน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง และในส่วนของทักษะการคิดเองนี้ยังเป็นสิ่งสำคัญ เพราะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสารต่างๆนั้น ยังไม่เพียงพอกระบวนการเรียนการสอนสมควรมีการเน้นทักษะการคิดด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน จะเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สร้างคุณลักษณะในการคิดค้น เป็นผู้ทดลองสิ่งใหม่ๆก็ตาม หรือการใช้วิธีการสอนใหม่ๆที่คิดเอง เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่ง

สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงตนเอง ว่าให้มีการคิดค้น ทดลอง ใช้วิธีการสอนใหม่ๆ อยู่เสมอ (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2536)

นอกจากนั้นจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้กล่าวไว้ว่า เน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน ซึ่งหมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริงและสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมในการปฏิบัติ จนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป และจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คุณภาพระดับ 3 ได้เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ และค้นหาคำตอบด้วยตนเองเช่นเดียวกัน (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการ , 2537) และในด้านกระบวนการเรียนการสอนยังมุ่งพัฒนาครูให้มีความรับผิดชอบ เคารพระเบียบวินัย และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ดีอีกด้วย (อารี สัตหะวี และคณะ , 2529) และนอกจากนั้นในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงานร่วมกันของกลุ่ม ยังได้กล่าวไว้ว่า ควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ ซึ่งเน้นการช่วยเหลือกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ในเรื่องของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น การได้ฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนในท้องถิ่นที่มีสภาพใกล้เคียงกันกับโรงเรียนที่จะต้องเป็นครูเพราะความต้องการครูส่วนมากอยู่ในเขตพื้นที่ที่อยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ที่ยังขาดครู นักศึกษาครูจึงควรได้เรียนรู้จากสภาพการณ์จริง พบปัญหาจริง และหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง และสามารถนำไปปรับใช้เมื่อออกไปประกอบอาชีพจริงได้ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อผู้เรียนตามมาอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่ว่าจะการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการฝึกประสบการณ์ในเขตพื้นที่ ที่จะเป็นครูจริง

แนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ถูกต้องนั้นได้กล่าวไว้ว่า ควรให้นักศึกษาได้ออกไปสัมผัสผลงานครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนในท้องถิ่นจริงๆ รวมทั้งฝึกฝนเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย เพื่อสนองนโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาล และอีกประการหนึ่งการใช้โรงเรียนในท้องถิ่นเป็นแห่งฝึกวิชาชีพครู จะทำให้ผู้ผลิตครูและผู้ใช้ครูได้มีโอกาสร่วมมือประสานงานกันในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาครูก่อนที่จะรับเข้าปฏิบัติการสอนเป็นอาชีพอีกด้วย (เย็นใจ เลหาพนิช , 2524)

และจากแนวคิดในการพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูได้กล่าวไว้ว่า ควรมุ่งประสานทฤษฎีกับการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ และหาประสบการณ์ในสถานการณ์จริงให้มากที่สุด (พิงใจ สินธวานนท์ , 2516) และในเรื่องแนวคิดพื้นฐานของการจัดประสบการณ์วิชาชีพว่า ควรมีการทดสอบทฤษฎีในสภาพการณ์จริง โดยให้ประสบการณ์วิชาชีพเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามาก มีการประสานกันระหว่างทฤษฎีและสภาพการณ์จริง (ปทีป เมธาคุณวุฒิ , 2526)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นด้านการปฏิบัติจริง เน้นด้านทักษะการคิดเอง ปฏิบัติเอง เน้นการสร้างครูให้มีความรับผิดชอบ และเน้นการฝึกประสบการณ์ในเขตพื้นที่ ที่จะป็นครูจริง

3. ด้านการวัดและประเมินผล

3.1 จากแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนว่าจะไม่จำกัดอยู่เพียงข้อทดสอบ วิธีวัดผลและประเมินผลหลายวิธียอมนำไปสู่การปรับปรุง การสอน และการซ่อมเสริมเติมเต็มให้บัณฑิตครูมีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง นอกจากนั้นการวัดและประเมินผลต้องวัดทั้งด้านความรู้ เจตคติ กระบวนการ ศรัทธาต่อวิชาชีพ รวมทั้งด้าน วัฒนธรรมและคุณธรรมด้วย (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ดังนั้นหากไม่มีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลต่างๆเพิ่มมากขึ้น ก็จะไม่สามารถวัดความรู้ และ ทักษะ กระบวนการต่างๆได้ครบตามหลักสูตรและตามกระบวนการเรียนการสอนนั้นๆ เพราะการใช้เพียงข้อ ทดสอบอาจวัดผลพฤติกรรมบางอย่างของผู้เรียนไม่ได้หมด บางอย่างอาจใช้การสังเกตอย่างใกล้ชิดของผู้สอน มาเป็นส่วนประกอบ แบบวัดความรู้ แบบทดสอบวัดสติปัญญา อาจเป็นแบบวัดหนึ่ง แบบวัดทักษะ วัดความ ถนัดทางภาษาแบบหนึ่ง เจตคติ ก็แบบหนึ่ง เป็นต้น

ในส่วนเกี่ยวกับแนวทางการปรับกระบวนการเรียนการสอน ควรมีการปรับปรุงวิธีการวัดผลและ ประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด โดยเน้นการ แสดงความคิดและเหตุผล ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงข้อสนเทศต่างๆ มิใช่วัดการ เรียบรู้เนื้อหาสาระเท่านั้น และในส่วนเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนจะต้องมีระบบการใช้ที่บูรณาการเข้าเป็นส่วน หนึ่งของระบบการสอน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการ ผลิตครู , 2537)

ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลต้องสอดคล้องกับกระบวนการสอนที่ครูสอน และสอดคล้องกับการ ใช้สื่อที่บูรณาการที่หลากหลาย เพื่อที่จะวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ ใ้กับผู้เรียนทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวัดและประเมินผลนั้นจะสอดคล้องกับหลักสูตร ที่เน้นการบูรณาการด้วย

นอกจากนั้นยังควรมีการปรับการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับแบบทดสอบ วัดสติปัญญา วัดความ ถนัดทางภาษา ด้านเหตุผล เครื่องมือวัดจริยธรรม ครูอาจารย์ของสถาบันฝึกหัดครูควรช่วยกันสร้างข้อสอบ เพื่อวัดคุณลักษณะดังกล่าว และสร้างข้อสอบวัดผลการเรียนที่จะสะท้อนคุณลักษณะดังกล่าว การวัดบาง ลักษณะก็อาจต้องใช้การสังเกต บันทึกพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น คุณธรรม จริยธรรม ศรัทธาในการ

เป็นครู จรรยาบรรณของความเป็นครู เป็นต้น (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูป การเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ทั้งนี้ในการวัดผลและประเมินผลจะใช้ข้อทดสอบเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ โดยเฉพาะความดี จัด ว่าเป็นคุณธรรมข้อหนึ่ง ต้องอาศัยการสังเกต บันทึกพฤติกรรมภายในที่แสดงออกภายนอกด้วย อย่างเป็น กระบวนการต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นการจัดกิจกรรมเข้าค่ายในระหว่างสถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถวัดผลและ ประเมินผล จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน โดยอาจแบ่งเป็นระดับ เป็นรายบุคคล

นอกจากนี้การที่นิสิตนักศึกษาครูจะสามารถเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้นั้น จะต้องเรียนรู้บทบาท หน้าที่ และการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมก่อน กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม จึงเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการ เรียนการสอน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม จึงเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการผลิตครู บัณฑิตครูพึงได้เรียนรู้และศึกษาในกระบวนการต่างๆที่จะช่วยให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถติดต่อ สัมพันธ์กับบุคคลต่างๆได้เป็นอย่างดี จึงมีการปรับปรุงวิธีการวัดผลและประเมินผลให้สามารถวัดกระบวนการ เรียนรู้ทางสังคม และแก่นของกระบวนการเรียนการสอนเมื่อวิเคราะห์จนถึงที่สุดก็คือ การพัฒนาวิถีชีวิตของ นิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งช่วยให้นักศึกษาเกิดความประจักษ์แจ้งด้วยตนเองว่าชีวิตคืออะไร ชีวิต เป็นอย่างไร ชีวิตควรอยู่เพื่ออะไร และชีวิตควรอยู่อย่างไร ความประจักษ์แจ้งในเรื่องดังกล่าวนี้ จักเอื้ออำนวย ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง รู้ว่าควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนอย่างไรจึงจะช่วยให้ดำรง ชีวิตอยู่อย่างเต็มคุณค่าแห่งการเป็นมนุษย์ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูป การเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ดังนั้น เมื่อกระบวนการเรียนการสอน เน้นกระบวนการที่มุ่งช่วยให้นักศึกษาเรียนด้วยตนเองเกี่ยวกับการ รู้จักปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง การ พัฒนาการวัดและการประเมินผลจึงน่าจะสอดคล้องตามกระบวนการเรียนการสอน และสอดคล้องกับสภาพ การดำเนินชีวิตจริงด้วย

ในปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้ในการเรียนการสอนตามสภาพการใช้งาน และบทเรียน ประเภทต่างๆไว้ เช่น แบบจำลองสถานการณ์ (Simulation) ในบางบทเรียน การสร้างภาพพจน์เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็น จะใช้สถานการณ์จำลอง การทดลองทางห้องปฏิบัติการในการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญ แต่ หลายวิชาไม่สามารถทดลองให้เห็นจริงได้ เช่น การเคลื่อนที่ของลูกปืนใหญ่ การเดินทางของแสง และการหักเห ของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือปรากฏการณ์ทางเคมี หรือชีววิทยา ที่ต้องใช้เวลานานหลายวันจึงปรากฏ การใช้ คอมพิวเตอร์จำลองแบบทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายทำให้ผู้เรียนได้เห็นจริง (ครรรชิต มาลัยวงศ์ , 2532) นอก จากจะใช้ในการเรียนการสอนแล้วยังใช้วัดและประเมินผลผู้เรียนในระหว่างเรียนอีกด้วย

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 จะมีการ พัฒนาแบบวัดและประเมินผลต่างๆเพิ่มมากขึ้น และจะใช้เพื่อปรับปรุงด้านการเรียนการสอน เช่น แบบการ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ จะมีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลด้านนามธรรม เช่น ความคิด คุณธรรม จะมี

ดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน โดยคน ไม่ใช่เพียงข้อทดสอบ และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลจากการร่วมกิจกรรมการเข้าค่าย ในระหว่างสถาบันผลิตครู โดยวัดเป็นระดับ เป็นรายบุคคล เน้นด้านหน้าที่ บทบาททางสังคม การวัดและการประเมินผลจะสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการวัดและประเมินผล โดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อวัดและประเมินผลโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation)

3.2 การวัดและประเมินผลถ้าวัดgroup ด้านใดด้านหนึ่งคงจะได้ผลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริงครบทุกด้าน จึงควรที่จะวัดทั้งกระบวนการตั้งแต่กระบวนการผลิต กระบวนการให้การศึกษ กระบวนการฝึกอบรม โดยการสังเกตพฤติกรรม สมรรถภาพของผู้เรียนทั้งหมด (ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ) โดยอาจารย์ที่นิเทศก์การสอน และเป็นผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อที่จะวัดคุณภาพทางการศึกษาที่จัดการศึกษาว่าได้ผลประการใด ซึ่งสอดคล้องกับการจัดระบบประกันคุณภาพที่อาจจะต้องพิจารณาทั้งระบบ ตั้งแต่ตัวบ่อนด้านการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและผลผลิตด้านการศึกษาคู่นั้น เป็นทั้งตัวบ่อนหรือปัจจัยการผลิตทางการศึกษา และกิจกรรมการสอนของครูก็เป็นกระบวนการด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดระบบความรับผิดชอบที่เรียกว่า "Accountability" (วิชัย ตันศิริ , 2539)

และจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่เกี่ยวกับการรายงานการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียดนั้น (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการ , 2537) การที่ครูจะสามารถรายงานพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ ครูจะต้องมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบด้วย และควรเลือกใช้แบบวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนด้วย

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การวัดและประเมินผลจะมีการพัฒนาการวัดจากกระบวนการผลิต กระบวนการให้การศึกษ กระบวนการฝึกอบรม โดยการสังเกตพฤติกรรม สมรรถภาพของผู้เรียนทั้งหมด (ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ) โดยอาจารย์ที่นิเทศก์การสอน และเป็นผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และจะทำให้เกิดระบบการรายงานผลของผู้เรียนอย่างถูกต้อง

3.4 เป้าหมายและแนวทางการปฏิรูปการเรียนในสถาบันฝึกหัดครูเกี่ยวกับการปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผล โดยให้สามารถวัดได้ทั้งความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ และศรัทธาต่อวิชาชีพ รวมทั้งด้านวัฒนธรรมและคุณธรรม ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการศึกษาฝึกหัดครู เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่า การจัดการฝึกหัดครูเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสถาบันฝึกหัดครูและชุมชน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ในการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลมีการประชุมสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการศึกษา ทั้งในสถาบันและนอกสถาบัน รวมทั้งบุคลากรในชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางปรับปรุงระบบการวัดและ

ประเมินผลในสถาบัน แสดงให้เห็นว่าสังคม ชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างแบบวัดและประเมินผล จะมีผลทำให้ได้แบบวัดที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และสังคมด้วย

จากการส่งเสริมด้านวิชาการเพื่อการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการวิชาชีพครูตามการรับรู้ของครู มาร์ค และคณะ (Marks, and others) ที่กล่าวถึงลักษณะวิชาชีพครูว่า เป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นอาชีพที่ต้องมีการควบคุมพิเศษ มีการรักษาระดับมาตรฐานอย่างสูง บุคคลที่เข้ามาสู่อาชีพต้องได้รับการคัดเลือกเป็นพิเศษ (บุญเหลือ พูลทอง , 2524) และจากรายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการผลิตครู สรุปผลการสัมมนาเรื่องสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพครู ที่ประชุมเห็นว่า ควรเร่งให้ครูสภาดำเนินการเหมือนในต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น (ฝ่ายวิจัยและติดตามและประเมินผล กองมาตรฐานวิชาชีพครู , 2535)

และกองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้จัดทำแผนพัฒนาวิชาชีพครูของคุรุสภา โดยกำหนดมาตรการส่งเสริมให้มีการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ไว้ในแผนพัฒนาวิชาชีพครู (2535 - 2539) ซึ่งแนวทางในการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู จะต้องออกให้ครูทุกคน การกำหนดระยะเวลาของใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู มีดังนี้

1. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูสามัญและวิสามัญ มีระยะเวลา 5 ปี 10 ปี และถาวร ตามลำดับ
2. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูกิตติมศักดิ์ เป็นใบอนุญาตถาวรที่จะออกให้แก่ผู้ที่มีคุณสมบัติ

ตามที่กำหนด

ความพยายามที่จะพัฒนาการวัดและประเมินผลเพื่อออกใบประกอบวิชาชีพครู มีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 คาดว่าคงจะสำเร็จในไม่ช้านี้ ทั้งนี้ผลที่จะได้จากการออกใบประกอบวิชาชีพครูนั้นไม่ใช่เพียงเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูเท่านั้น ยังเป็นการประกันคุณภาพครูอีกด้วย (กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา , 2535)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านวิชาการที่คุรุสภาดำเนินการ ว่าควรจัดการสอนเทียบหรือทดสอบให้ครูที่ไม่มีวุฒิต่างครุเพื่อให้ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และมีการควบคุมด้านคุณภาพและปริมาณการผลิตครู เพื่อให้ได้ครูที่มีมาตรฐาน และควรคำนึงถึงการดำเนินการที่จะต้องจัดทำอย่างรัดกุม เพื่อให้วิชาชีพครูได้มาตรฐานและไม่เกิดปัญหา กับควรมีกฎหมายรองรับ เพื่อให้เกิดผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ถูกต้อง (บุญเหลือ พูลทอง , 2524)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 สังคมจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามที่เกณฑ์กำหนด และมีการวัดและประเมินผลโดยการจัดทดสอบเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพครู

4. ด้านการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน

4.1 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพหากได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางจิตภาพ และทางสังคม สถาบันฝึกหัดครู

พึงจัดสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อทำหน้าที่เป็นเวทีจำลองสังคมให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

การที่จะทำให้เกิดสังคมการเรียนรู้ หรือเป็นสังคมวิชาการ ที่มีค่ายิ่งแก่ผู้เรียนขึ้นอยู่กับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์

แนวทางการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับสื่อสารการสอน การเรียนการสอนการสื่อสารก็เป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร ฯลฯ และสื่อสารสมัยใหม่ อาทิ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ไปรษณีย์เสียง และการประชุมทางไกล ที่จะทำให้นักอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา สามารถติดต่อสื่อสารทางวิชาการ การปรึกษา และการสืบค้นสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยผ่านคอมพิวเตอร์ และโทรคมนาคม (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

การจัดบริการสื่อทางวิชาการ การให้คำปรึกษา และการสืบค้นสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยผ่านคอมพิวเตอร์ และโทรคมนาคม ระหว่างผู้สอนและนิสิตนักศึกษา ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นแนวโน้มขององค์ประกอบทางการศึกษาในเรื่องผู้เรียนว่า น่าจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม โดยการฝึกตัดสินใจ วิเคราะห์ วิจัยและแก้ปัญหา (สุภา ใจบุญ , 2531)

จะเห็นว่าแนวโน้มดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเรียนการสอนที่ฝึกผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากการศึกษาการแก้ปัญหาของสังคมที่แวดล้อมตัวผู้เรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์

การจัดกิจกรรมประเทืองปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนให้นักศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และฝึกฝนทักษะต่างๆที่จะเป็นตัวแบบให้นักศึกษาได้นำไปใช้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เช่น

- การจัดเวทีเสวนาปัญหาทางการศึกษา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง
- การจัดสถานการณ์จำลองเวทีสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกการแสดงความคิดเห็น
- จัดปฐกถาที่ทำหายและจุดประกายความคิด
- การสนทนาธรรมและการฝึกวิปัสณากรรมฐาน
- การจัดกิจกรรมวิชาการสัญจรระหว่างสถาบันฝึกหัดครู เพื่อประสานสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และขยายโลกทรรศน์ทางการศึกษาและการสอนให้กว้างไกล
- การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เน้นด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และวิถีชีวิตที่สมดุล
- การจัดกิจกรรมความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อฝึกความเป็นผู้รู้เท่าทันวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงไป

จะเห็นการจัดกิจกรรมประเทืองปัญญา และการเสริมสร้างบรรยากาศในการคิด และการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการฝึกจากประสบการณ์จริง ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดในตัวผู้เรียน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

การจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอนจะสอดคล้องกันเป็นกระบวนการตั้งแต่การสร้างสื่อการเรียนการสอนต่างๆ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นสังคมการเรียนรู้ ที่สร้างการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ที่จะเป็นการเสริมสร้างปัญญา

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน จะมีการพัฒนาให้เป็นสังคมการเรียนรู้มากขึ้น จะเพิ่มการให้บริการสื่อการเรียนการสอนโดยใช้ระบบข้อมูลข่าวสารมากขึ้น จะเน้นด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากขึ้น และจะมีกิจกรรมเสริมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อีกมากขึ้น (กิจกรรมประเทืองปัญญา)

4.2 แนวโน้มขององค์ประกอบทางการศึกษาในเรื่องผู้สอนว่า น่าจะจัดกิจกรรมให้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน เรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนแบบประชาธิปไตย (สุภาไญญา , 2531)

จะเห็นว่า การจัดกิจกรรมหรือการจัดปัจจัยพื้นฐานในการเรียนการสอนนั้น มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และยังเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อีกที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนอีกด้วย

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เกี่ยวกับการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรักและความหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่นๆครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการเกณฑ์ , 2539)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน จะมีการพัฒนาที่เน้นให้ครูมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนมากขึ้น จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ในฐานะผู้ให้คำปรึกษามากขึ้น จะเน้นด้านการเลือกตัดสินใจในการใช้กิจกรรมการสอนที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4.3 ลักษณะของหลักสูตรการฝึกหัดครู แนวทางที่ 1 เป็นหลักสูตรแยกระดับ โดยแยกเป็นหลักสูตรระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

จากแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู ลักษณะของหลักสูตรเป็นหลักสูตรแยกระดับ เป็นระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน น่าจะแบ่งเป็นระดับ ก่อนประถม ประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายด้วย

ในส่วนของการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน ในทางที่ถูกต้องมากขึ้นนั้นต้องอาศัยการรู้จักแยกแยะกรันกรองข้อมูลข่าวสารก่อนนำมาใช้ประโยชน์ และความเข้าใจวัฒนธรรมกระแสต่างๆที่มากับยุคโลกาภิวัตน์

ในยุคที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนำความเจริญมาสู่ยุคสมัยปัจจุบัน ต้องรู้จักแยกแยะระหว่างวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยี ว่าอะไรคือวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ อะไรคือวัฒนธรรมเทคโนโลยี วัฒนธรรมมหาวิทยาลัย หมายถึง วิถีชีวิตของคน ตลอดจนการมองสิ่งต่างๆโดยการพิสูจน์เสียก่อน มีความรอบรู้ ต้องการข้อมูลจริง ต้องการรู้ความจริงซึ่งธรรมชาติจนกระทั่งว่า ความคิด จิตใจเต็มไปด้วยการมีเหตุผล โดยภาพรวมก็คือ ความใฝ่รู้ การรู้จักใช้เหตุผล ไม่หลงเชื่อสิ่งต่างๆได้ง่าย มนุษย์ที่อยู่ในโลกก็จะรู้เท่าทัน และปฏิบัติตัวต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ถูกต้อง (พระธรรมปิฎก , 2538)

กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม ได้เรียนรู้บทบาทในการเป็นผู้นำและสมาชิกกลุ่มที่ดี ได้ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานร่วมกัน มีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม ให้ข้อมูลป้อนกลับและฝึกทักษะต่างๆที่จำเป็น เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ดีของกลุ่ม ทักษะการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ เป็นต้น ในกระบวนการทำงานร่วมกันของกลุ่ม ควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ ซึ่งเห็นการช่วยเหลือกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะช่วยสร้างเสริมคุณธรรม ลดความเห็นแก่ตัว และไม่เอาเปรียบผู้อื่น (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

ดังนั้นการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อสร้างเสริมคุณธรรม จะสามารถลดความเห็นแก่ตัว และไม่เอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งเห็นการช่วยเหลือกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันนี้ เป็นการสะท้อนภาพของแนวคิดการทำความดี เป็นคนดีของสังคม และคนดีในสังคมก็จะมีเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนั้นการปรับกระบวนการเรียนการสอนใหม่ การที่ผู้เรียนจะรับผิดชอบตนเองต่อไปในอนาคตนั้น กระบวนการของปัญญาเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ในกระแสใหม่ของโลกและสังคมไทยที่มีความปรวนแปรไม่แน่นอน และมีความเป็นนานาชาตินั้น เราต้องสร้างผู้เรียนให้รู้จักแยกแยะสิ่งต่างๆ วิเคราะห์สังคม ตัดสินใจด้วยตนเอง มั่นใจในกาตัดสินใต้นั้น กระบวนการเหล่านี้ต้องให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้นมาในตัวของผู้เรียนเอง แนวการสอนใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แก้ปัญหาเฉพาะหน้า การฝึกฝนทางปัญญา และการพัฒนาทักษะทางการคิด ไตร่ตรองต้องส่งเสริมขึ้นอย่างจริงจัง (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2535)

นโยบายการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับรวมทั้งประชาชนโดยทั่วไป มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อการสื่อสาร เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดและองค์ความรู้ และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ (วิชัย ตันศิริ , 2536)

ท่านได้ให้คำอธิบายว่า นโยบายด้านภาษาไทยนี้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 เน้นให้คนไทยทุกคนสื่อสารภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ตามแผนฉบับ 2535 นี้ได้เขยิบเป้าหมายของการเรียนภาษาให้สูงขึ้น

อีก โดยมุ่งให้สามารถใช้ภาษาไทยเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาความคิด และองค์ความรู้ และเพื่อธำรงรักษา วัฒนธรรมของชาติ

ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยทั้งการพูด การเขียน และการถ่ายทอดเพื่อหาสาระที่สอนอย่าง ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้การใช้ภาษาเป็นแนวทางของการใช้สื่อเพื่อการสื่อความหมายอย่างถูกต้อง ภาษายังเป็นสิ่งช่วยสร้างแนวความคิดเชิงเหตุผลและความคิดสร้างสรรค์ได้อีกมาก (กฤษมันต์ วัฒนา ณรงค์ , 2538)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การ พัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอนจะจัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย และนโยบายการศึกษาที่ถูกต้องมาก ยิ่งขึ้น จะแบ่งเป็นระดับ ก่อนประถม ประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีการ พัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน ในทางที่ถูกต้องมากขึ้น จะเน้นการสร้าง ความดีมากขึ้น จะมีการพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเตรียมความพร้อมด้าน กายภาพ เพื่อให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างถูกต้อง จะเน้นด้านการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ทั้งการพูด การเขียน และการถ่ายทอดมากขึ้น

5. ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

5.1 การพัฒนาด้านเครือข่ายการเรียนรู้จะมีหลายหน่วยงานทั้ง รัฐ เอกชน ประชาชน รัฐวิสาหกิจ จะร่วมมือกันจัดเครือข่ายที่มีความหลากหลายทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา เพื่อให้การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารทั้งการศึกษาและธุรกิจ

ในการจัดการศึกษาของรัฐและเอกชนจะมีเงื่อนไขมากขึ้น รัฐจะมีบทบาทในการจัดการศึกษา แต่ข้อจำกัด เรื่องทรัพยากรด้านต่างๆ ทั้งกำลังงบประมาณ และบุคลากร เอกชนจะมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เอกชนจะมี ส่วนช่วยในด้านงบประมาณสนับสนุน มีส่วนร่วมในการช่วยสอน หรือเป็นวิทยากร หรือเป็นที่ปรึกษา เพราะมี ประสบการณ์มากในเฉพาะสาขา ดังนั้นการปรับสัดส่วนของความร่วมมือของรัฐและเอกชนมีมากขึ้น ไม่ใช่เป็น ความร่วมมือในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนประโยชน์กันระหว่างรัฐกับนายทุน แต่เป็นการร่วมมือกันระหว่างรัฐและ ตัวแทนของประชาชนที่ระดมทุนเพื่อช่วยจัดการศึกษาให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การกระจายอำนาจทางการศึกษา นั้นจะให้เอกชนมีอำนาจในการจัดการศึกษามากขึ้น (อารี สัตหจวี และคณะ , 2529)

และจากแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการ ศึกษา ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานการศึกษา หน่วยงานอื่นๆ ของรัฐและองค์เอกชน ประสานความร่วมมือและทรัพยากรระหว่างกันอย่างเป็นระบบ ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่ง ความรู้ของชุมชนด้วยรูปแบบต่างๆและวิธีการต่างๆ (แผนการศึกษาแห่งชาติ , 2535)

การฝึกหัดครูเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องสัมพันธ์กับบุคคล และหน่วยงานต่างๆในชุมชน จึง ควรมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการฝึกหัดครูขึ้น โดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้สามารถ

ฝึกฝนและพัฒนานิสิตนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

นอกจากนั้นแหล่งการศึกษาที่สำคัญในชุมชนก็คือ สถาบันการศึกษา และการให้บริการวิชาการกับชุมชน และสังคมที่สถาบันนั้นตั้งอยู่ ดังนั้นเป้าหมายของคณะศึกษาศาสตร์ คือ การบริการวิชาการแก่ชุมชน นอกจากนี้ยังต้องมีการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางศึกษาศาสตร์ ที่ต้องอาศัยการศึกษาร่วมมือเป็นเครื่องมือ และผลประโยชน์ที่ได้จะมีประโยชน์ในการนำไปใช้สอนนักศึกษาและเผยแพร่หรือให้บริการแก่ชุมชน (อนันต์ ทิพย์รัตน์ , 2537) และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชนได้กล่าวไว้ว่า สถาบันการศึกษามีบทบาทต่อชุมชน โดยเป็นการร่วมมือกันให้ความรู้ด้านต่างๆแก่ประชาชน (อารี สันถนวิ และคณะ , 2529)

แนวนโยบายการศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิตนั้น ท่านได้อธิบายในเรื่องนี้ว่า การจัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ให้มีการปรับเปลี่ยน ถ่ายทอดและกระจายความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ให้องค์ และสถาบันสังคมต่างๆ รวมทั้งสื่อมวลชน มีส่วนร่วมในกระบวนการของการศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางตลอดชีวิต (วิชัย ตันศิริ , 2536) และจากแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาว่า นำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดเครือข่ายการเรียนรู้และบริการเพื่อปวงชน

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะไม่ใช้แบบสำเร็จรูป จะมีการพัฒนาด้านความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี (ประชาชน เอกชน รัฐ) และความร่วมมือในลักษณะเบญจภาคี (การเมือง ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ประชาชน ผู้เรียน) สถาบันกับชุมชนจะมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น สถาบันการศึกษาจะเป็นแหล่งถ่ายทอดเครือข่ายเรียนรู้สู่สังคม และประชาชน

5.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู ได้กล่าวถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับสถาบันศาสนาและสถาบันครอบครัว เพื่อสร้างระบบความร่วมมือระหว่าง บ้าน - วัด - โรงเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานรองรับกระบวนการฝึกหัดครู (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

มีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเกี่ยวกับการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โดยใช้โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาหลายประการ เช่น เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา และเป้าหมายของการจัดการศึกษาระบบการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม มีทั้งการศึกษา นอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนและการสอนเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนที่เป็นการจัดการศึกษาทางไกลในวิชาที่จะสอนตามหลักสูตร เพื่อช่วยเหลือครูในบางวิชาที่มีความยากในการเข้าใจและขาดแคลนครูผู้ชำนาญการเฉพาะสาขา เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น (ครรชิต มาลัยวงศ์ , 2536)

นอกจากนั้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและวิทยาลัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็ก โดยการศึกษามากจากเอกสารความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนในอเมริกา พบว่ามีรายงานการร่วมมือกันหลายแห่ง เช่น ความร่วมมือระหว่างคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยโคลัมเบียกับโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหลายแห่งในรัฐนิวยอร์ก นิวเจอร์ซีย์ และคอนเนตทิคัต และความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหลุยส์วิลล์และโรงเรียนหลายแห่งในเมืองหลุยส์วิลล์ ในรัฐเคนทักกี โครงการดำเนินมา 5 ปีแล้ว ประสบผลสำเร็จมาก (สุรศักดิ์ หลาบมาลา , 2531)

ดังนั้นจะเห็นว่านอกจากจะมีการใช้ดาวเทียมเพื่อการศึกษาในระดับต่างๆทั้งการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาในระบบโรงเรียนอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู และจากการศึกษาของ สุรศักดิ์ หลาบมาลา ที่กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและวิทยาลัยในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จมากดังกล่าว จึงเห็นว่าน่าจะมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันผลิตครูระดับประถมศึกษา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับเครือข่ายต่างๆที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น เครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) และจากแผนปฏิรูปดังกล่าว จะเห็นความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งขอขยายการพัฒนาเครือข่ายนี้น่าจะมีการพัฒนาเครือข่ายร่วมกับกรมสามัญ เพราะการจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับกรมสามัญ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ หรือบุคลากร สถาบันผลิตครูระดับมัธยมศึกษาจึงน่าจะพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับกรมสามัญศึกษา โดยผ่านระบบเครือข่ายการศึกษานอกโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว

การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการแสวงหาความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์สังคมที่ดั่งาม และยังคงสอดคล้องกับประเด็นปัญหาทางการศึกษาที่นักการศึกษาถกเถียงกันอยู่เรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษา แต่การแสวงหาแนวทางเพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษาด้วยการนำเทคโนโลยีมาสร้างภูมิปัญญาให้แก่เด็กไทย เป็นสิ่งที่ไม่ควรถูกละเลยอย่างยิ่ง (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร , 2535)

จะเห็นว่า การกระจายโอกาสทางการศึกษา สามารถนำเอาเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ เพื่อที่จะนำสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน และยังสามารถกระจายความรู้ให้กว้างขวางและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ทำให้เห็นว่าทิศทางการปรับเกณฑ์น่าจะเป็นไปตามที่กล่าวไว้ ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ท่ามกลางกระแสแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 สถาบันผลิตครูระดับประถมศึกษาจะพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง

ชาติ และร่วมกับกรมสามัญศึกษา และนอกจากนั้นการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายโอกาสทางการศึกษา

5.3 โลกกำลังอยู่ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารตามสภาพสังคมโลกาภิวัตน์ การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะเน้นทางด้านกายภาพ โดยใช้สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการเพิ่มความสามารถในการใช้ความคิดเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร และทันในเทคโนโลยี

ดังนั้นแนวโน้มของการจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน หรือการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆประกอบก็ตาม โดยการใช้เครือข่ายเพื่อการสอน เช่น การสอนทางไกลโดยใช้เครือข่าย ซึ่งสถาบันการศึกษาจำนวนมาก ในหลายประเทศได้มีการเปิดหลักสูตรการสอนในระดับปริญญา และในแบบประกาศนียบัตร ที่เรียกว่า Online Program ขึ้นมากมาย ผู้เรียนสามารถสมัคร และเรียนผ่านเครือข่าย โดจกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสาร และการติดต่อต่างๆ อยู่ในรูปของอิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะเน้นทางด้านกายภาพ พร้อมทั้งการใช้ความคิดเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร ได้ทันตามสภาพสังคมโลกาภิวัตน์ จะมีการจัดหาสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

5.4 จากแนวทางการปฏิรูปการฝึกหัดครูได้กล่าวถึงสังคมในอนาคตว่า พ่อแม่ผู้ปกครองที่บ้านต้องการสอนลูกหลานของตนเองที่บ้านมากขึ้น โดยไม่ต้องการให้บุตรหลานเข้าโรงเรียนปกติเลย และบางส่วนต้องการให้ประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเป็นการเสริมจากโรงเรียน นอกจากนั้นพ่อแม่ที่มีการศึกษาดีมีความประสงค์จะจัดการศึกษาแบบที่บ้าน Home Schools ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาเลิศหรือผู้มีความพรสวรรค์เป็นพิเศษ (ประกอบ คุปรัตน์ , 2537)

บทบาทครูในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้น ครูควรขยายประสบการณ์ใหม่ของเด็กให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กันของมนุษย์ทั่วโลก ในกระแสความเป็นนานาชาติ และความร่วมมือในภูมิภาค เด็กควรรู้จักตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงและโลกโดยส่วนรวม เขาต้องรู้ว่าความสุขของมนุษย์ที่หนึ่งนั้น สัมพันธ์กับความทุกข์ของมนุษย์อีกที่หนึ่ง การมีความสุขร่วมกันอย่างสมดุลย์จึงเป็นเรื่องจำเป็น และต้องหาวิธีสร้างขึ้นให้ได้ (ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน , 2535)

กระแสแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมโลกและสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต โลกของวิทยาศาสตร์ทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง สังคมไทยเองต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตของคน (ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน , 2535)

สังคมไทยทั้งในแง่การพัฒนา นั้น วิทยาลัยครูต้องดูว่าแนวโน้มตลาดไปทางไหน ดูว่าปัจจุบันหันไปทางไหน สถาบันที่เจริญก้าวหน้าจะต้องมีเครือข่ายมาก แต่ต้องปรับความคิดความเข้าใจของผู้บริหาร ถ้าบริหารแบบ Net-working จึงจะเจริญ ขณะนี้มหาวิทยาลัยเริ่มหาเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต่างประเทศก็มาหาเครือข่ายในประเทศไทย (กระแสร ชนะวงศ์ , 2535)

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยระบบการสื่อสาร และการติดต่อสัมพันธ์กันนี้ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยายเครือข่ายการเรียนรู้ไปประเทศทางตะวันตกที่มีข้อมูลความรู้ที่สะสมอยู่มากในระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ทั้งยังเป็นโอกาสดีที่ต่างชาติเองก็พยายามที่จะขยายเครือข่ายการศึกษามาประเทศไทยด้วย การที่จะเชื่อมโยงเครือข่ายก็น่าจะง่ายขึ้นเพราะความสัมพันธ์ที่จะปรับเข้าหากัน

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้โดยสถาบันครอบครัวจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียนจะขยายไปถึงประเทศตะวันตกมากขึ้น

5.5 การแสวงหาแนวทางสร้างปัญญาจากเทคโนโลยีว่า ซึ่ง Reinggold (1991) ได้กล่าวว่า ตั้งแต่ปี 1995 เป็นต้นไป เป็นที่คาดกันว่า คอมพิวเตอร์จะมีราคาถูกลงเรื่อยๆ อีกทั้งซอฟต์แวร์ทางการศึกษาก็จะถูกออกแบบไว้เป็นอย่างดี และได้ผ่านการทดลองถึงประสิทธิภาพในการเสริมสร้างภูมิปัญญาให้แก่เด็ก ปรากฏการณ์เหล่านี้จะเป็นตัวทำให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษาอย่างจริงจังในหลายๆประเทศ ตั้งแต่คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลเข้ามามีบทบาทกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ระบบการศึกษาของหลายประเทศได้มีการปฏิรูปด้วยความพยายามนำประสบการณ์ของของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้ ซึ่งความพยายามเหล่านี้ก็มีทั้งที่มีภาพพจน์ในแง่ดี และที่ยังสับสนไม่แน่ใจถึงผลกระทบต่อระบบการศึกษา ปัญหานี้กำลังเริ่มมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะด้วยบทบาทของครูที่เริ่มเห็นความสำคัญ ยอมรับมากขึ้นและมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำคอมพิวเตอร์มาใช้สูงขึ้น อีกทั้งนักการศึกษาต่างพยายามแสวงหาแนวทางในการนำคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสำหรับการคิด (Tool for Thinking) มากกว่าเป็นเครื่องมือสอน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงควรออกมาเป็นแบบเรียนการสอนที่มีปฏิสัมพันธ์กันและกัน (Interactive learning) และการควบคุมเกิดจากตัวเด็กเองด้วยความเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการค้นพบของเด็กที่เป็นศาสตร์ธรรมชาติ และสามารถเรียนบทบาทของการสำรวจร่วมกันกับครู เด็กที่เรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะสามารถรับรู้มากกว่าเด็กที่ถูกควบคุม (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร , 2535)

ที่ศูนย์ Nueva Center แห่งนี้ เด็กได้ใช้ซอฟต์แวร์เพื่อเรียนประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ เหตุการณ์ของโลก และศิลปะ โดยตัวเด็กเอง เด็กเป็นผู้กำหนดหลักสูตรเอง นอกจากนั้นเด็กมีโอกาสดูใช้โปรแกรม Swivel 3D Nanacompl เพื่อสร้างโลกจำลอง และสำรวจโลกที่สร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์ ในขณะที่เด็กอีกกลุ่มเรียนเกี่ยวกับการปฏิวัติในอเมริกา จีน รัสเซีย ฝรั่งเศส และยุโรปตะวันออก

นอกจากนั้นจากรายงานการประเมินโครงการ ACOT ที่ศึกษาโดยคณะผู้วิจัยจาก Ohio State University พบว่าเด็กที่อยู่ในโครงการแสดงความสามารถเหนือกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมด้านทักษะการแก้ไข ปัญหา การสำรวจ ทดลองการให้ความร่วมมือ และการสื่อสารด้านต่างๆนอกจากนี้ เด็กในกลุ่มทดลองยังมีภาพลักษณ์ที่ดีและเข้มแข็งมากเกี่ยวกับตนเองและมีความมุ่งหวังสูงต่ออนาคตของตนอีกด้วย (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร , 2535)

นอกจากนั้นคอมพิวเตอร์ยังช่วยสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การใช้หลักการคอมพิวเตอร์ ทำให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ และสามารถสร้างจินตนาการความคิดแบบอิสระได้อย่างเต็มที่ และคอมพิวเตอร์ยังช่วยสร้างความคิดแบบมีเหตุมีผลเป็นลวกจิก Logic เพราะหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์เป็นหลักการทำงานของเหตุผล จะช่วยสร้างนิสัยของผู้เรียนในเรื่องเหตุผลได้เป็นอย่างดี คอมพิวเตอร์จะช่วยสร้างความคิดด้วยหลักการแบบระบบ การทำงานและการแก้ปัญหาด้วยคอมพิวเตอร์ต้องอาศัยการคิดอย่างมีระบบ มีระดับ ขั้นตอนการทำงาน จึงทำให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน การแก้ปัญหาตามแผนงานหรือโปรแกรม (ยีน ภูววรรณ , 2529)

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 ครูจะมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้สนองความต้องการของผู้เรียน จะเน้นการสร้างปัญญาแก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น จะสร้างจิตสำนึกในการศึกษามากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล เอื้อต่อการมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม

5.6 การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ใหม่ของครู โดยเฉพาะในด้านเนื้อหา กระแสของการกระจายอำนาจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนานาชาติ ทำให้วิชาการความรู้ไม่อยู่ยง ไม่คงที่ และไม่มีคำตอบตายตัว ครูต้องมีบทบาทในฐานะเป็นแหล่งชี้แนะความรู้ เป็นแหล่งประสานความรู้ เป็นแหล่งประเมินความรู้ มากกว่าเป็นแหล่งเก็บรวบรวมความรู้ ความรู้ที่เด็กได้รับควรเป็นความรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ความเหมาะสมและความจำเป็นของเด็กและสังคมที่เด็กผูกพันอยู่ วิธีการหาความรู้จึงสำคัญกว่าวิธีให้ความรู้ วิธีประมวลความรู้จึงสำคัญกว่าประมวลความรู้ และความรู้ในชุมชนควรได้นำมาประสานกับความรู้สากล ความรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับขึ้นกับท่าทีใหม่ๆของเด็กและครูคู่กันไป (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ , 2535)

จากคำกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของวงการการศึกษาที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป บทบาทครูจะมีใช้ยื่นถือชอล์กอยู่หน้ากระดานดำอีกแล้ว ครูจึงต้องพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาวิจัยด้านการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จากกระแสแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนานาชาติ ด้วยการผ่านระบบเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อที่ครูจะสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่างกว้างขวาง และนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงด้านการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

แนวโน้มขององค์ประกอบทางการศึกษาในเรื่อง ผู้สอนว่า น่าจะมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปของสื่อการเรียนการสอน ทำให้เกิดการพัฒนาระบบเครือข่ายการเรียนรู้จะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นนั้น ทำให้ผู้สอนต้องแสวงหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนางานสอนให้มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย (สุภา ใจบุญ , 2531)

แนวทางการพัฒนาครูไว้ว่า ต้องตามให้ทันเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลง หรือการค้นพบใหม่ๆ ในวิชาการและวิชาชีพครู หยุดนิ่งไม่ได้ เพราะความรู้และวิทยาการต่างๆ เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทันเหตุการณ์ของโลกได้นั้น ครูจะต้องติดตามความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เพื่อจะได้นำความรู้ใหม่ๆ มาสู่ผู้เรียน ซึ่ง สอดคล้องกับ นพมาศ วงศ์โสภณ (2525) ว่าการศึกษานั้น มีการเปลี่ยนแปลงขยายตัวไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

สังคม และการเมือง นโยบายการจัดการศึกษาของชาติเปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาลแต่ละสมัยแล้ว ความก้าวหน้าทางวิทยาการ ค้นพบทฤษฎี หลักการ เทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา การจัดชั้นเรียน แบบเรียน ระบบการวัดและประเมินผลการเรียน ดังนั้น ผู้สอนแม้จะมีความสามารถในการสอนมาก่อน ย่อมมีโอกาสที่จะหย่อนสมรรถภาพได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ (นัยนา ชุมทรัพย์ , 2536)

การแสวงหาข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา คุณภาพในระดับ 2 ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คือ สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเทคโนโลยี เทคนิค วิธีการ นวัตกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และวิชาชีพครู โดยพิจารณาจาก การวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการ เกณฑ์ , 2539)

สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการแสวงหาความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์สังคมที่ดียิ่ง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาครู ไม่ใช่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เท่านั้น ครูเองอาจได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการพัฒนาตนเอง จากสิ่งที่อยู่รอบๆตัวครู รวมทั้งผู้เรียนด้วยที่สร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาขึ้น

ยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมได้พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วได้ทำให้รูปแบบการติดต่อสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป เกิดการสร้างเครือข่ายที่เรียกว่า อินเทอร์เน็ต (Internet) มีการนำไปใช้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา และวิจัย เป็นเครือข่ายที่ครอบคลุมเชื่อมโยงเครือข่ายจำนวนมากทั่วโลกเข้าด้วยกัน เป็น a network of networks ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลของสถาบัน และองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในเครือข่ายนี้ได้ ทำให้เครือข่ายเริ่มขยายจากอาจารย์ และนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไปสู่ครู และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมหลายแห่ง รูปแบบอินเทอร์เน็ตที่ใช้กันมากที่สุด คือ การใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-mail ในอนาคตเมื่อห้องสมุดต่างๆของมหาวิทยาลัยของรัฐพัฒนาฐานข้อมูลของตนเองเสร็จ จะทำให้สามารถสืบค้น Card Catalog ของห้องสมุดต่างๆทั่วประเทศโดยผ่านเครือข่ายได้ (ชินชลา รุจิโรจน์ , 2538)

จะเห็นได้ว่าที่กล่าวมาข้างต้นปัจจุบันนี้ มีการสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ และมีการใช้การสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดต่างๆแล้ว เป็นการประหยัดเวลาในการเดินทาง ทั้งสะดวก และรวดเร็ว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น ผู้เรียนเพิ่มขึ้น และอยู่ตามที่ต่างๆทั่วประเทศ ผู้สอนที่เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงมีไม่เพียงพอ ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้จัดการศึกษาด้วยความยากลำบาก ขาดประสิทธิภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา การแก้ปัญหาเหล่านี้ วิธีหนึ่ง คือ การจัดห้องเรียนทางไกล (Teleclassroom) โดยการนำสื่อโทรคมนาคม (Telecommunication Media)

มาใช้ร่วมกับสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Technology Media) ที่ทันสมัยอย่างเหมาะสม โดยอธิบายถึงห้องเรียนทางไกลว่า เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ผู้สอน และผู้เรียน อาจอยู่ไกลกัน แต่สามารถเรียนและสอนได้เหมือนกับผู้เรียนและผู้สอนอยู่ในสถานที่เดียวกัน สามารถสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทางภาพและหรือทางเสียง การพูดคุย สนทนา การอภิปราย การโต้ตอบ การซักถาม การทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้สอนให้การบ้าน ตรวจการบ้านผ่านระบบได้ในทันที จึงมีสภาพที่คล้ายคลึงกับห้องเรียนปกติ ผู้สอนสามารถนำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง (สรุขชัย ลิกขาบัณฑิต , 2538) สิ่งเหล่านี้ได้สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้อาจทำให้เกิดการศึกษาวิจัยด้านการเรียนรู้ โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น จะมีการแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อพัฒนาตัวครูเองมากยิ่งขึ้น และจะสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างครูและผู้เรียนมากขึ้น

5.7 การจัดกลุ่มสถาบันฝึกหัดครูและการสร้างเครือข่ายแหล่งความรู้มีผลต่อความร่วมมือ และความเข้มแข็งของสถาบันในการปฏิรูปการเรียนการสอน ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อหนุน และร่วมมือกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดคือคุณภาพของบัณฑิตครู (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในกลุ่มสถาบันฝึกหัดครู เพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน และความพยายามที่จะสร้างคุณภาพทางการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเกี่ยวกับแสวงหาและใช้ข้อมูลในการพัฒนา ซึ่งหมายถึง การค้นหา การสังเกต จดจำและรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหาพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในกระทรวงศึกษาธิการเกณฑ์ , 2539) ทำผู้สอนเกิดการพัฒนาในการค้นคว้าหาข้อมูล พร้อมทั้งสามารถวิเคราะห์ และใช้ข้อมูลนั้นให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียน และการสร้างสรรค์สังคมที่ดีจากการรู้จักใช้ข้อมูลในทางที่ถูกต้อง

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้อาจเน้นด้านคุณภาพทางการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาจะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ถูกต้อง และจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม

นอกจากนั้นผลการวิจัยพบว่า มีผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ใน พุทธศักราช 2553 ในเรื่องหลักสูตร เพียงผลกระทบเดียว คือ

ถ้าหากมีการกำหนดหลักสูตรที่ไม่เปิดกว้างและไม่อาจเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงได้ เมื่อสภาพเหตุการณ์และสถานการณ์ของสังคมโลกเปลี่ยนไป หลักสูตรไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในสังคมในขณะนั้นได้ หลักสูตรก็จะไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 หลักสูตรจะไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ตอนที่ 2

ทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553 ที่เป็นทางเลือกที่พึงประสงค์ มีดังนี้ คือ

6.1 หัวใจของการประเมินส่วนหนึ่งก็คือ ผู้ประเมินที่ความสามารถและความชำนาญการในการประเมินได้อย่างถูกต้อง แต่จะประเมินได้อย่างถูกต้องจะต้องอาศัยวิธีการในการประเมินเพื่อให้ได้ความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ที่จะรู้ข้อมูลที่ต้องการของผู้ที่จะถูกประเมินได้ดี ส่วนหนึ่งก็คือ ผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และตัวผู้ประเมินเองในโอกาสที่จะเสนอสิ่งที่ได้ทำรวบรวมมาเป็นผลงานหรือเอกสาร

ในกลุ่มผู้ประเมินที่ต่างกันใน มีผู้ศึกษาว่ากลุ่มไหนจะให้ผลการประเมินที่น่าเชื่อถือได้มากกว่ากัน ส่วนมากจะพบว่ากลุ่มผู้เรียนสามารถประเมินคุณภาพพฤติกรรมการสอนของครูได้น่าเชื่อถือมากกว่ากลุ่มอื่น แต่กลุ่มผู้เรียนก็มีข้อจำกัดในเรื่องความสามารถการประเมิน กล่าวคือสามารถประเมินเฉพาะพฤติกรรมที่ผิวเผินที่แสดงออกให้เห็นแต่ละคาบการสอนเท่านั้น ซึ่งผลการประเมินโดยผู้เรียนเป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงสูง แต่อาจมีความตรงต่ำ และเป็นเครื่องมือที่ดีถ้าใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (อุทุมพร ทองอุไร , 2523)

จากการศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูได้กล่าวไว้ว่า ควรมีการประเมินจากกลุ่มผู้ประเมินหลายกลุ่ม เพื่อนำผลการประเมินจากกลุ่มต่างๆ มาประกอบการพิจารณา โดยใช้วิธีการหลายอย่างมาช่วย เพื่อให้การประเมินมีความเชื่อ และมีความเที่ยงตรงสูง ข้อมูลย้อนกลับจะมีผลมาจากการประเมินว่าควรได้รับการปรับปรุงการเรียนการสอนในรูปลักษณะใด หรือส่วนหนึ่งส่วนใด อันจะเป็นผลทำให้การจัดระบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ประเมินไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในการประเมิน หรือสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการสอนสำเร็จรูปใช้เองนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายของพฤติกรรมการสอนเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องทฤษฎีเกี่ยวกับการสอน และพฤติกรรมการสอนที่ดี (พยุงค์ศักดิ์ สนเทศ , 2531)

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูได้กล่าวไว้ว่า ประเด็นสำคัญในกระบวนการประเมินคือ จะประเมินอย่างไร จึงจะมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากที่สุด และควรประเมินบ่อยแค่ไหน จะประเมินผลสำเร็จของครูแต่ละคนอย่างไร ประเด็นปัญหาเช่นนี้คงหาคำตอบที่ถูกต้องและสมบูรณ์แบบตลอดกาลไม่ได้ คงต้องพิจารณาตามสภาพและสถานการณ์ ตลอดจนวัฒนธรรมการทำงานของคนไทย (วิชัย ตันศิริ , 2539)

นอกจากนั้นท่านยังได้กล่าวเสริมว่า การศึกษาเปรียบเทียบด้านนี้ยังมีข้อมูลน้อย เกือบจะไม่ค่อยเห็นมากนัก ในกรณีของต่างประเทศที่เคยผ่านมาในประสบการณ์เคยเห็นที่ประเทศแคนาดา บางพื้นที่จะเน้นการประเมินตนเองของครูและการประเมินโดยกลุ่มเพื่อนครูด้วยกัน (Peer\Group Evaluation) จุดที่วิธีการสอนของครู สำหรับประเทศเยอรมันการประเมินผลจะเกิดในโอกาสที่ครูต้องการเลื่อนระดับตำแหน่งให้สูงขึ้น กระทรวงศึกษาธิการของแต่ละรัฐจะแต่งตั้งคณะกรรมการในห้องถิ่นให้ประเมินครูผู้นั้นไปยังสถานศึกษา การประเมินจะประกอบด้วยตรวจสอบการสอนในห้องเรียน การสัมภาษณ์ และการดูผลงานจากหลักฐานทางเอกสาร ซึ่งในส่วนการประเมินที่เป็นเงื่อนไขในการขอเลื่อนตำแหน่งนี้ ในประเทศไทยก็มีทิศทางเช่นเดียวกับในต่างประเทศ

นอกจากนั้นการปรับปรุงวิธีการวัดผลและประเมินผลให้สามารถวัดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537) การส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษารู้จักใช้ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาตลอดจนเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ เป็นพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ เช่น การคิดเปรียบเทียบเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างวิถีความคิด ความเชื่อ และเกณฑ์คุณธรรมของกลุ่มคนต่างๆ

ในการประเมินหากมีความหลากหลายในผู้ประเมิน ซึ่งประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน ครูเอง และชุมชน พร้อมทั้งร่วมกันสร้างเครื่องมือวัดที่มีประสิทธิภาพแล้วยังเป็นการสร้างขั้นตอนในการกำนกรองที่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการประเมินได้ และจากแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล โดยการปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผล โดยนิสิตนักศึกษา ครูประเมินตนเอง อาจารย์ผู้สอน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน และให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการศึกษาฝึกหัดครู มีการประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างเครื่องมือวัดที่มีประสิทธิภาพ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู , 2537)

นอกจากนั้น ไอโอนนิส (Ionnis) ได้กล่าวถึงในเรื่องบุคคลที่จะประเมินหรือสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู จะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในขอบข่าย และเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ครูด้วยกัน ผู้บริหารโรงเรียนศึกษานิเทศก์ นักเรียน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอก หรือแม้กระทั่งครูผู้สอนเอง โดยศึกษาจากรายงานการประเมินผลของศึกษานิเทศก์ หรือผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการให้ข้อสังเกตต่างๆ ศึกษาจากแบบรายงานโดยครูผู้สอนเอง และศึกษาจากแบบประเมินผลของผู้เรียน (พยุงค์ดี สนเทศ , 2531)

เกณฑ์ด้านผู้ประเมินนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมในการประเมินและประเมินได้ถูกต้องตามความเป็นจริง โดยผู้ประเมินจะมาจากกลุ่มนักวิชาการระดับประเทศ โดยแนวคิดนี้สอดคล้องกับ การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูว่า ประเด็นปัญหาในระบบการประเมินในปัจจุบัน คือ ประเมินความชำนาญการ โดยโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนและมีผู้ประเมินที่ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ในปัจจุบัน ก.ค. ตั้งอนุกรรมการ

เฉพาะกิจตามสายวิชาเพื่อประเมินบุคลากรจากกรมต่างๆ ซึ่งก็ประกันความเป็นกลางไว้ได้ระดับหนึ่ง (วิชัย ตันศิริ , 2539)

นอกจากนี้ท่านยังได้เสนอแนวคิดในเรื่องการประเมินที่ควรคิดถึงวิธีการประเมินเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองของครู การประเมินที่ควบคู่ไปกับการฝึกอบรม โดยแยกจากรื่องการของเลื่อนระดับ ซึ่งในส่วนนี้ได้มีการปฏิบัติอยู่แล้วโดยการใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อวัดการพัฒนาตนเองของครู

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การปรับเกณฑ์จะเน้นผู้ประเมินที่มีความสามารถในการประเมินได้อย่างถูกต้อง จะมาจากดัชนีชี้วัดทางสังคม ชุมชน ผู้ประเมินจะประเมินร่วมกันอย่างมีความหลากหลาย จากหน่วยงานต่างๆ เช่น โดยผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน และมาจากกลุ่มนักวิชาการ ระดับประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพในการประเมิน

6.2 องค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิรูปการฝึกหัดครู เป็นการศึกษาระียบเทียบแนวทางในการปฏิรูปการฝึกหัดครูของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในเอเชีย ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้จากรายงานยูเนสโก ประเด็นปัญหาของครูไทยอาจสืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุแต่ความสนใจเรื่องการปฏิรูปการฝึกหัดครูก็พุ่งไปที่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และครูเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพนี้ (วิชัย ตันศิริ , 2539)

และจากหลักการของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และพัฒนาสังคมในอนาคตนั้น เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนี้เป็นเกณฑ์คุณภาพ ซึ่งกำหนดลักษณะการแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลสำเร็จและประกันคุณภาพของผู้เรียน (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ในกระทรวงศึกษาธิการ , 2537) และจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ข้อที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ซึ่งหมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการโดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในกระทรวงศึกษาธิการเกณฑ์ , 2539)

แสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่ในตัวผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้น ควรต้องคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนด้วยการวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้การแก้ปัญหาต่างๆด้านการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

นอกจากนั้นจากแนวโน้มขององค์ประกอบทางการศึกษาในเรื่อง กระบวนการเรียนการสอนได้กล่าวไว้ว่า น่าจะมีการเรียนเป็นรายบุคคล โดยมีเทคโนโลยีต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ตามลำพัง (สุภา ใจบุญ , 2531) และจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูข้อ 7 คุณภาพระดับ 3 นั้น เป็นการรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียนจำแนกเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจาก ข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการและเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนจำแนกเป็นรายบุคคล เทคนิควิธีการและนวัตกรรมที่น่าเสนอในการพัฒนาผู้เรียนสนองตอบต่อสภาพความแตกต่าง ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล

และจากการศึกษาลักษณะของครูที่ดีมีหลายประการ เช่น ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม และมีเมตตา (เจเลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ , 2520) เช่นเดียวกับการสรุปสมรรถภาพด้านคุณธรรมและความประพฤติของครูไว้ได้แก่ การฝึกตนให้มีความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม และมีความเมตตากรุณา (สำเร็จ ประเสริฐสุข , 2528) จะเห็นว่าคุณลักษณะที่ครูพึงมี คือ ความเมตตากรุณาต่อศิษย์ จากคุณธรรมของครู ข้อที่ 21 ได้กล่าวไว้ว่าครูพึงมีความเมตตากรุณาต่อศิษย์ เช่นกัน (สุมน อมรวิวัฒน์ , 2536)

และจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ข้อที่ 8 ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูแก่ผู้เรียน ซึ่งหมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติ ในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในกระทรวงศึกษาธิการเกณฑ์ , 2539) และนอกจากนั้นจากคุณธรรมของครู ข้อที่ 5 ได้กล่าวไว้ว่า ครูพึงมองตน มองคน มองโลกในแง่ดี (สุมน อมรวิวัฒน์ , 2536)

คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของครูในอนาคตนั้น เป็นบทบาทที่ซับซ้อน มิใช่เป็นเพียงผู้สอนและถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ หากต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิด และการแก้ปัญหา เป็นแบบอย่างของความสามารถพัฒนาปรับปรุงตนเอง กับความเปลี่ยนแปลงและสภาพการณ์ต่างๆ มีโลกทัศน์กว้าง มีความยืดหยุ่น คล่องตัว ทันสมัย และมีคุณธรรมจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับวิชาชีพครูและการพัฒนาประเทศ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา , 2527)

จากแผนปฏิบัติการหลักการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมได้กล่าวถึง การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม โดยส่งเสริมให้มีการผสมผสานศาสตร์ต่างๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (แผนปฏิบัติการหลักการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู , 2537) เป็นการสร้างจิตสำนึกในการรักษา และอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 การปรับเกณฑ์ด้านการตรวจสอบจะเน้นด้านคุณภาพ เพื่อช่วยให้ครูบรรลุจุดประสงค์แห่งวิชาชีพครู ครูจะเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จะสร้างจิตสำนึกความเป็นครูด้านความเมตตาต่อผู้เรียน ถ่ายทอดพฤติกรรมการมองโลกในแง่ดี ไม่ใช่การถ่ายทอดเพียงเนื้อหาวิชา ผู้บริหารและครูจะมีทิศทางการปฏิบัติที่เหมือนกันที่เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติที่ไม่ขัดแย้งกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยการเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อสร้างจิตสำนึกในตัวผู้เรียน

6.3 จากแนวนโยบายการศึกษา ในข้อที่ 6 ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการฝึกหัดครูและการพัฒนาครูประจำการไว้ว่า มุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะ เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งทางอาชีพครู และวิชาการให้ได้มาตรฐาน และยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น (วิชัย ตันศิริ , 2536)

นอกจากนั้นจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ซึ่งเป็นแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศไทยในขณะนี้ ได้เจาะจงกำหนดนโยบายให้มีการปฏิรูปการฝึกหัดครู และพัฒนาครูประจำการ โดยมุ่งให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประชาชน และเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐานสูง และยกฐานะวิชาชีพครูให้สูงขึ้น (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการหลักของการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา , 2536) นอกจากนี้การสร้างเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนั้นไม่เพียงเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานของวิชาชีพครูให้ได้มาตรฐานสูง และเป็นวิชาชีพชั้นสูงเท่านั้น แต่เป็นการสนองตอบนโยบายการจัดการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติอีกด้วย

ในการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันผลิตครูได้กล่าวไว้ว่าให้หน่วยงานใช้ครูและศูนย์ฝึกอบรมร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามผลการฝึกอบรม โดยกำหนดให้ครูแต่ละคน เข้ารับการอบรมอย่างน้อยในทุกๆ 5 ปี หรือตามจำนวนปีที่ตกลงกัน และรูปแบบการฝึกอบรม ลักษณะที่ 2 เป็นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู เช่น การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี , 2536)

จากแผนปฏิบัติการหลักเกี่ยวกับการพัฒนาครูได้กล่าวถึงการวางแผนการจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการให้ครูอาจารย์นั้นโดยครูทุกคนในทุกสังกัดต้องได้รับการพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ครู อย่างน้อยในทุกๆ 5 ปี (แผนหลักการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา , 2538)

นอกจากนั้นปัญหาทางเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาประการหนึ่งก็คือ การสร้างแรงจูงใจให้ครูเก่งอยู่สอนเด็กในโรงเรียน โดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกลที่ขาดแคลน ทั้งวัสดุ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ ครูที่มีความสามารถจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จึงได้มีพระราชบัญญัติขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ประกอบกับมติ ก.ค. วันที่ 15 ธันวาคม 2538 ในข้อ 3 ได้กล่าวไว้ว่า ให้กรมดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานในหน้าที่ของข้าราชการครูในสังกัด ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งให้มีการนำเอาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไปเป็นแนวทางส่วนหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานและการพัฒนาข้าราชการครูด้วย

แม้ในขณะนี้ ครูสภาเองได้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ให้พิจารณาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูนี้เป็นเกณฑ์ในการประเมินครู เพื่อประกอบการเลื่อนระดับของข้าราชการครู นอกจากนั้นครูสภาได้จัดทำชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองของครูขึ้น 1 ชุด โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครูได้ฝึกอบรมพัฒนาตนเองให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ดังกล่าวนี จะช่วยพัฒนาครูและพัฒนารับการเรียนการสอนของครูได้เป็นอย่างดี ทั้งจะช่วยให้ครูสามารถทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนระดับอย่างมีความสัมพันธ์กับงานในหน้าที่ของครูได้เป็นอย่างดี ทั้งภาครัฐและเอกชน อยู่แล้ว แต่ไม่ได้มีการกำหนดว่าจะเลื่อนถึงระดับใด ซึ่งจะเห็นทิศทางที่มีโอกาสจะเป็นได้

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูได้กล่าวถึงปัจจุบันว่าได้มีการกล่าวถึง การประกันคุณภาพทางการศึกษา (Quality Assurance) ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของแต่ละระดับการศึกษา และมี การสร้างตัวชี้วัดมาตรฐานเหล่านี้ตลอดจนกระบวนการวัดและประเมิน (วิชัย ตันศิริ , 2539)

การฝึกอบรมครูที่รัฐให้การสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพและประสิทธิภาพ และเห็นความจำเป็น คือ การจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ที่วัดไร่ขิง และใช้หลักสูตรที่ (ก.ค.) กำหนด ซึ่งเป็นการที่รัฐเป็นผู้ลงทุนให้ เช่นเดียวกับการพัฒนาครูในส่วนที่ (ก.ค.) ได้ กำหนดเกณฑ์ในการพัฒนาครู ซึ่งถ้ามีการประสานงานระหว่างความต้องการพัฒนาของครูเองกับสถานศึกษา และของกรม ซึ่งถ้ารัฐเห็นความสำคัญและทุ่มเทงบประมาณในส่วนนี้ จะยิ่งเพิ่มความคล่องตัวในการสร้างสมรรถภาพและประสิทธิภาพให้เกิดในการพัฒนาครู

นอกจากนั้น การพัฒนาครูในประเทศไทยได้กล่าวไว้ในส่วนที่คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้ กำหนดไว้คือ ในการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งอาจารย์ 3 หรือ อาจารย์ 2 ระดับ 7 ซึ่งจะต้องส่งผลงานทางวิชาการ เช่น การทำคู่มือการสอน การเขียนตำราเรียน การวิจัย เป็นต้น ข้อกำหนดดังกล่าวนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะเสริม หรือกระตุ้นครูได้พัฒนาตนเอง และก็มีผลต่อนโยบายพัฒนาบุคลากรของกรม ในแง่ที่จะต้องจัดโครงการอบรมให้ครูได้เข้าใจและมีความรู้ในเรื่องการเตรียมแผนการสอน การประเมินผลตลอดจนเรื่องของการพัฒนาหลักสูตร (วิชัย ตันศิริ , 2539)

และท่านให้ข้อคิดที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมก็คือ สมควรหรือไม่ที่จะกำหนดเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องให้โอกาสแก่ครูทุกคนได้มีโอกาสได้เข้าอบรมในช่วงเวลาก่อนที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนระดับ เช่น ก่อนจะขึ้นเป็นอาจารย์ 2 ระดับ 6 และก่อนจะทำผลงานขึ้นเป็นอาจารย์ 3 หลักสูตรการฝึกอบรมควรจะผสมผสานระหว่างความต้องการของครูที่จะพัฒนาตัวเอง และความต้องการของสถานศึกษาตลอดจนของจังหวัดและกรม

นอกจากนั้นท่านยังได้กล่าวถึงนโยบายและมาตรการที่จะพัฒนาครูประจำการอย่างสม่ำเสมอ ดังได้กล่าวมาแล้ว อาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันฝึกหัดครูในการฝึกอบรมและน่าจะนำไปสู่การเพิ่มสมรรถนะของอาจารย์สถาบันในด้านการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับสถานศึกษา

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 เกณฑ์จะสามารถยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เกิดเกณฑ์มาตรฐานในการทำงาน พร้อมจรรยาบรรณครู มีการพัฒนาครูมากยิ่งขึ้น เช่น การคิด การตัดสินใจ การฝึกอบรมสิ่งใหม่ๆทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการวางแผนการจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการให้ครูอาจารย์โดยมีระยะเวลาที่แน่นอน ในการส่งเสริมวิทยฐานะครูอาจารย์เพิ่มขึ้น และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูเก่งอยู่สอนเด็กในโรงเรียน เกณฑ์จะสามารถเลื่อนฐานะทางราชการครูได้ถึงระดับ 9 มีการสร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนร่วมรับผิดชอบกับหน่วยงานที่กำกับดูแล และสามารถยกฐานะวิชาชีพครูอาจารย์ทุก

สังกัด ให้เป็นวิชาชีพที่พิเศษกว่าวิชาชีพอื่นๆ เช่น การผ่านการเรียนรู้ฝึกอบรมวิชาครู การคัดเลือกผู้จะมาเป็นครูอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งรัฐจะทุ่มเททรัพยากรในการปรับเกณฑ์เพื่อเพิ่มสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการผลิตครู

6.4 จากเกณฑ์ข้อมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งหมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครู ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านต่างๆ ให้ได้ผลดีกว่าเดิม ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในกระทรวงศึกษาธิการเกณฑ์ , 2539) ตามเกณฑ์มาตรฐานข้อนี้ ก็ต้องอาศัยความใกล้ชิดระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อที่จะเข้าใจปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน และสามารถให้กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้ได้ผลดีกว่าเดิม ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนได้

นอกจากนั้น ตามการคาดการณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าน่าจะมีการปรับเปลี่ยนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน

จะเห็นได้ว่า การที่จะได้ข้อมูลเพื่อการรายงานนั้น ผู้สอนต้องอาศัยความใกล้ชิดในการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และสนองตอบต่อความแตกต่าง ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งอาจต้องใช้เทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งการสังเกต จดบันทึก เพื่อรายงานพัฒนาการผู้เรียน จะสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้สอนและผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 เกณฑ์ข้อมุ่งมั่นพัฒนา จะมีการปรับเปลี่ยนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน

6.5 ครุสภาได้ประสานการใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ทั้ง 11 ข้อนี้กับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) และหน่วยงานต้นสังกัดของครูเพื่อให้ปฏิบัติตามเกณฑ์นี้ ส่งผลอันเป็นคุณประโยชน์ต่อครู นักเรียนและประเทศชาติ (ฝ่ายวิจัยติดตามและประเมินผล กองมาตรฐานวิชาชีพครู , 2537) และวัตถุประสงค์ในการพัฒนาครูประจำการได้กล่าวไว้ว่า เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานผู้ใช้ครูและหน่วยงานผู้ผลิตครูร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพครูให้มีผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี , 2538)

ทิศทางการปรับเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ประเมินน่าจะมาจากสถาบันผลิตครูโดยมีส่วนร่วมในการประเมิน ในฐานะผู้ผลิตและเกณฑ์ผู้ประเมินจะมาจากหน่วยงานที่ใช้ครู มีส่วนร่วมในการประเมิน ในฐานะผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการประสานงานระหว่างครุสภาและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) และหน่วยงานต้นสังกัดของครู และยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาครูประจำการอีกด้วย

ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ใน พุทธศักราช 2553 เกณฑ์เกี่ยวกับผู้ประเมินจะมาจากสถาบันผลิตครูโดยมีส่วนร่วมในการประเมิน ในฐานะผู้ผลิตโดยศึกษานิเทศก์จะ

เป็นผู้ประเมินอย่างต่อเนื่อง และเกณฑ์ผู้ประเมินจะมาจากหน่วยงานที่ใช้ครู มีส่วนร่วมในการประเมิน ในฐานะผู้ใช้ โดยให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา (ให้ในสิ่งที่ครูต้องการ เช่น การให้ความรู้ในการปฏิบัติได้ตามเกณฑ์)

ข้อที่น่าสังเกต จากการวิจัย

เนื่องจากเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ คำร้อยละ 90 ของคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแสดงว่าเป็นผลกระทบที่พึงประสงค์ หรือไม่พึงประสงค์ และจากการวิจัยพบว่า ในตอนที่ 1 ในส่วนของผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ใน พุทธศักราช 2553 ในข้อที่ 10 ที่กล่าวถึง การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของครูจะมีการพัฒนาตามผู้เรียน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญตอบว่าเป็นผลกระทบที่พึงประสงค์ 16 ท่าน และมีผู้เชี่ยวชาญตอบว่าเป็นผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ 9 ท่าน จากการได้มีโอกาสสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมภายหลังการตอบแบบสอบถาม ในรอบที่ 2 พบว่า เป็นการตีความตามตัวอักษรของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบว่าเป็นผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ว่า การที่ครูจะมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ตามผู้เรียน เครือข่ายจะแคบกว่า เพราะเป็นการตีความตามตัวอักษร ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญอีกกลุ่มตอบว่าเป็นผลกระทบที่พึงประสงค์ เพราะครูควรพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนซึ่งมีจำนวนมาก และมีความหลากหลายจะทำให้เกิดการพัฒนาระบบอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้จาก ผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ใน พุทธศักราช 2553 ในข้อที่ 22 ที่กล่าวถึง การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ที่จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาจะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ถูกต้อง มีผู้เชี่ยวชาญที่ตอบว่าเป็นผลกระทบที่พึงประสงค์จำนวน 16 ท่าน ก็เช่นเดียวกันที่มีการตีความตามตัวอักษรและตามความเข้าใจ เพราะเห็นว่าการที่มีการศึกษาอย่างเข้าใจ จะสามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องมากขึ้น ในขณะที่มีผู้เชี่ยวชาญที่ตอบว่าเป็นผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จำนวน 9 ท่าน เพราะมีความเห็นว่าการพัฒนาทางเทคโนโลยีทางการศึกษากับการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ถูกต้องนั้นเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงกับสาเหตุ จะไม่บังเกิดผล

และจากตอนที่ 2 ในส่วนที่เกี่ยวกับทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ใน พุทธศักราช 2553 ข้อที่ 3 เกี่ยวกับการปรับเกณฑ์ด้านผู้ประเมินจะมาจากกลุ่มนักวิชาการระดับประเทศ มีผู้เชี่ยวชาญที่ตอบว่าเป็นทางเลือกที่พึงประสงค์จำนวน 18 ท่าน ก็เช่นเดียวกันที่มีการตีความตามตัวอักษรและตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ เพราะมีความเห็นว่าผู้ประเมินที่มาจากกลุ่มนักวิชาการระดับประเทศจะมีความรอบรู้และมีความสามารถในการประเมิน ในขณะที่มีผู้เชี่ยวชาญที่ตอบว่าเป็นทางเลือกที่ไม่พึงประสงค์จำนวน 6 ท่าน เพราะมีความเห็นว่าผู้ประเมินควรจะมาจากผู้ประเมินหลายกลุ่ม จะทำให้การประเมินมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น เช่น มาจากผู้บริหาร เพื่อนครู ครูผู้สอนเอง รวมทั้งผู้เรียน หรือแม้แต่มารจากบุคคลในสังคมและชุมชน

เหตุผลของผู้ทรงคุณวุฒิในผลกระทบที่อยู่นอกเหนือขอบเขตพิสัยระหว่างควอไทล์ในเรื่องเกี่ยวกับ

1. หลักสูตร

จำนวนปีของหลักสูตรจะไม่คงที่ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าหลักสูตรแต่ละหลักสูตรน่าจะมีเวลา หรือ ช่วงเวลาคงไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น 3 1/2 - 4 ปี เป็นต้น คงไม่ใช่ 2-5 ปี จึงมีความเป็นไปได้น้อยแม้อีก 15 ปี ก็ตาม นอกจากนั้นที่จะมีการเปิดหลักสูตรเรียนครูหลังจากจบปริญญาตรีแล้ว และจะมีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูเป็น 5 ปี ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรครูนั้นพูดกันมา 20 กว่าปีแล้ว อย่างไรก็ตาม ประกอบวิชาชีพครูยังไม่สามารถดำเนินการได้ การขยายหลักสูตรวิชาชีพครูหลังจากจบปริญญาแล้ว ทำให้ครูได้รับอะไรเพิ่มขึ้นมา หรือเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงอย่างเดียว

ในเรื่องที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการค้นหาเนื้อหาสาระใหม่ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนเป็นภาระที่หนักของครู ควรเป็นหน้าที่ เป็นหน้าที่ของนักวิชาการหรือนักวิจัยมากกว่า และในเรื่องที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ เช่น เน้นการเรียนรู้ให้ถึงแก่นของความรู้ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าแก่นของความรู้ หรือความลึกซึ้งนั้นเป็นเรื่องของผู้เชี่ยวชาญหรือระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป

ส่วนในเรื่องหลักสูตรจะเน้นการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งขณะเรียนและเป็นครูแล้ว อย่างต่อเนื่อง ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าโลกเปลี่ยนไปเป็นสังคมวัตถุนิยมมากขึ้น การเน้นถึงความเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการแข่งขัน จะทำให้การปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมน้อยลงไป เหมือนในปัจจุบัน

และการที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นด้านการสังเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าในระดับนี้ส่วนใหญ่หลักสูตรจะเน้นด้านเนื้อหาสาระมากกว่าวิธีคิด เป็นการปูพื้นฐานด้านความรู้เสียเป็นส่วนมาก เพราะถ้าพื้นฐานไม่ดี ก็ไม่สามารถคิดได้ หรือคิดอย่างมีเหตุผลได้ และการสังเคราะห์เป็นลักษณะการคิดที่ต้องใช้การสังสมประสบการณ์ความเป็นไปได้ของการคิดแบบ Deductive นี้คิดว่าการพัฒนาหลักสูตรจะยากมาก

การที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนด้านการฝึกฝนจิตให้เกิดสมาธิ (ซึ่ง เป็นฐานของปัญญา) แล้วนำมาใช้พัฒนาคนให้เกิดปัญญานั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการฝึกฝนจิตให้มีสมาธิมีการสอนกันมานาน แต่เป็น Individual แต่หลักสูตรใช้สอนคนเป็นกลุ่ม ความเป็นไปได้จึงน้อยมาก นอกจากนั้นที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสถาบัน ให้มีคุณภาพได้ใกล้เคียงกัน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าหลักสูตรการฝึกหัดครูไม่ควรเน้นเรื่องนี้ ความเป็นไปได้กับความต้องการลักษณะของครูที่มีคุณภาพคิดว่าไม่เป็นไปด้วยกันภายใต้เงื่อนไขของสังคมปัจจุบัน และในส่วนที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรที่ปลูกฝังความสำนึก ในการเสียสละเพื่อส่วนรวม ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าในเรื่องนี้ไม่ควรเน้นการสอน แต่เป็นค่านิยมที่ควร รณรงค์ให้มีการปฏิบัติมากกว่า

การที่จะมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ ระหว่างการเป็นครูทุก 2 ถึง 5 ปี พร้อมค่าตอบแทน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเป็นไปได้น้อย เนื่องจากจำนวนครูมีอยู่มาก และการยอมรับหลักสูตรของแต่ละสถาบันในการอบรมครู และเรื่องงบประมาณที่จะเป็นค่าตอบแทนในการฝึกอบรม และในเรื่องที่จะมีการพัฒนา

หลักสูตรการสอนดี ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า ในอนาคตครูน่าจะมิบทบาทมิใช่เป็นผู้สอนแต่ควรเป็นการสนับสนุนให้กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่า

การที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสถาบัน ให้มีคุณภาพได้ใกล้เคียงกัน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเกิดขึ้นยาก เพราะว่าแต่ละสถาบันมีธรรมชาติและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน และการที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นกระบวนการสอนด้านการฝึกฝนจิตให้เกิดสมาธิ ซึ่งเป็นรากฐานของปัญญา แล้วนำมาพัฒนาคนให้เกิดปัญญานั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า เป็นหลักสูตรที่ฟังประสงค์ แต่ความเป็นไปได้ และความน่าจะเป็นตามการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เทคโนโลยี คงจะไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร

นอกจากนั้นการที่หลักสูตรจะเน้นด้านการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งขณะเรียนและเป็นครูแล้วอย่างต่อเนื่อง ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า ขณะเรียนเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก แต่เมื่อไปทำงานสภาพการณ์ต่างๆ จะหล่อหลอมให้เป็นไปได้ จึงต้องอาศัยกรอบของวินัยและจรรยาบรรณ และการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ส่วนการที่จะมีการพัฒนาด้านสามารถในการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเน้นด้านการเรียนรู้ย่อมมีเหตุผล ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าไม่ใช้ประโยชน์ได้ แต่ความรู้จะเปลี่ยนไปเรื่อย จึงต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอๆ

2. กระบวนการเรียนการสอน

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะทำให้ครูมีความสามารถและรอบรู้ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า การพัฒนาการเรียนการสอนของประเทศเรานั้นจะเป็น Cooking Lab ที่ให้ครูดำเนินการตามแบบฝึกหัดที่กำหนด การมีความรอบรู้ นั้น จะต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของครูเป็นหลัก และการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนกับความลึกซึ้งในเนื้อหาวิชานั้น ไม่มีงานวิจัยใดที่บอกว่าสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญเท่าที่อ่านมา นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า ในอนาคตการเรียนการสอนจะเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างถาวรมากกว่าองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นครูทุกเนื้อหาวิชา ทั้งขณะเรียน และประกอบวิชาชีพครูแล้ว ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า เกิดขึ้นยากมาก เพราะว่าอาจารย์สอนเนื้อหา สนใจเฉพาะเนื้อหา และควรจะเป็นบางรายวิชามากกว่า จะเป็นรายวิชาทั้งหมด เพราะบางวิชาไม่สามารถเรียนจากประสบการณ์นอกห้องเรียนได้ และไม่น่าจะเป็นไปได้มากระหว่างเนื้อหาวิชา กับจิตสำนึกของความเป็นครู ซึ่งเป็นคนละโมเดลกัน

ในเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นด้านจิตศาสตร์การรู้จักตนเอง ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า การพัฒนาการเรียนการสอนด้านจิตศาสตร์ได้รับความสนใจจากบุคคลเพียงบางกลุ่มเท่านั้นเอง ส่วนในเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นครูผู้สอนเป็นตัวอย่างของการเป็นครูดี สอนดีนั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า อาจารย์ทั่วไปก็เป็น Teacher Center และสอนเนื้อหามากกว่า เช่นเดียวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นด้านทักษะการคิดเอง ปฏิบัติเอง แต่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า จากในขณะนี้ กระบวนการเรียนการสอนก็เน้นทักษะการคิดเอง ปฏิบัติเอง และอาจย้อนกลับไปสู่ 3 R อีกก็ได้ และที่จะ

เน้นการสร้างภูมิปัญญาใหม่ๆจากสิ่งที่มีในชุมชน และท้องถิ่นและที่จะเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่ชุมชน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านก็ยังเห็นว่าครูยังสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางอีกเช่นกัน และในส่วนการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่จะเรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าครูสนใจสอนเฉพาะในห้องเรียน เพราะสะดวกสบาย และเคยชิน ส่วนในการที่จะมีการเตรียมการสอนหลายรูปแบบมากขึ้น และนอกจากนั้น

ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าควรจะเน้นเพียงบางรายวิชามากกว่าจะเป็นรายวิชาทั้งหมด เพราะบางวิชาไม่สามารถเรียนจากประสบการณ์นอกห้องเรียนได้ รวมทั้งการที่จะมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นด้านการเรียนรู้ยังมีเหตุผล ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าสภาพครูในปัจจุบันคงยากจะเป็นไปได้ และผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าอาจารย์ดีของเดิม ประสบการณ์เดิม และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีเหตุผลโดยส่วนมากจากปรัชญาทางตะวันตก แต่ในประเทศของเราซึ่งเป็นตะวันออกยังเน้นทางด้านนี้น้อย

นอกจากนั้นการที่จะมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าอาจารย์มีการพัฒนาการเรียนการสอนน้อยมาก และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนควรจะมาจากการวิจัยและการพัฒนามากกว่า ส่วนการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนจะเน้นแบบสังเคราะห์นั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าจะจัดได้ยากมากพอสมควร และผู้สอนที่จะจัดรูปแบบหรือกระบวนการเรียนการสอนในระดับนี้ ความรู้ของผู้เรียนอาจไม่เพียงพอ

การพัฒนาการเรียนการสอนจะทำให้ครูมีความสามารถและรอบรู้ และจะทำให้ครูมีความรู้สึกซึ่งในเชิงเนื้อหาวิชามากขึ้นนั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนในประเทศเรานั้นจะเป็น Cooking Lab ที่ครูดำเนินการตามแบบที่กำหนด การมีความรอบรู้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของครูเป็นหลัก นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอน กับรู้สึกซึ่งในเนื้อหาวิชานั้นไม่มีงานวิจัยใดที่บอกว่าสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

กระบวนการเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นครูทุกเนื้อหาวิชา ทั้งขณะเรียนและประกอบวิชาชีพครูแล้ว ซึ่งผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าไม่น่าจะเป็นไปได้มากระหว่างเนื้อหาวิชากับจิตสำนึกของความเป็นครู เป็นคนละโมเดลกัน

ในเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนจะเน้นจิตศาสตร์การรู้จักตนเอง ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนทางด้านจิตศาสตร์จะได้รับความสนใจจากบุคคลเพียงบางกลุ่มเท่านั้น และในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนจะเน้นการสร้างภูมิปัญญาใหม่ๆจากสิ่งที่มีในชุมชนและท้องถิ่น และการพัฒนาการเรียนการสอนจะเน้นรูปแบบกิจกรรมที่เสริมสร้างปัญญา ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการพัฒนาการเรียนการสอนควรจะมาจากการวิจัยและการพัฒนามากกว่า

3. การวัดและประเมินผล

ในเรื่องที่จะมีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลต่างๆเพิ่มมากขึ้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเฉพาะในวิทยานิพนธ์ ซึ่งก็เป็นส่วนน้อย และในส่วนที่จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผล โดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อ

วัดและประเมินผลโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) นั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ข้อคิดว่าจะฝึกวัดผลอย่างไรควรดูที่วิธีการเรียนการสอนในอนาคตด้วย การประเมินผลด้วยตนเอง หรือ การใช้ computer จะมีมากขึ้น

การพัฒนาการวัดและการประเมินผลจะสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าความแตกต่างทางสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงานของครูมีมาก ทำให้ Feed back ที่ดำเนินการไม่ค่อยชัดเจนและบางครั้งไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ระหว่างที่ใช้ครูและหน่วยงานฝึกอบรม

นอกจากนี้ที่จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลด้านความดี โดยคน ไม่ใช่เพียงข้อทดสอบ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการสังเกตพฤติกรรมไม่สามารถบ่งบอกถึงความรู้ของผู้ที่รับการศึกษาอบรมได้ และผู้นิเทศก็จะมีเวลา หากทำได้ต้องใช้เวลามากและงบประมาณมาก และที่จะมีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลแบบการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ นั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเฉพาะในวิทยานิพนธ์ ซึ่งก็เป็นส่วนน้อย และที่จะมีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผล นามธรรม เช่น ความคิด คุณธรรม และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเฉพาะในวิทยานิพนธ์ ซึ่งก็เป็นส่วนน้อย และการวัดและประเมินทางคุณธรรม ไม่สามารถวัดได้โดยข้อสอบได้ จะวัดได้จากปฏิกิริยาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเท่านั้นและบางครั้งอาจเกิดจากผลของสิ่งอื่นก็เป็นได้

ในส่วนของการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลจะเน้นด้านหน้าที่ บทบาททางสังคม ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเฉพาะในวิทยานิพนธ์ ซึ่งก็เป็นส่วนน้อยเช่นเดียวกับในเรื่องที่จะมีการพัฒนาแบบวัดและประเมินผล โดยใช้คอมพิวเตอร์เพื่อวัดและประเมินผลโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation)

การพัฒนาการวัดและประเมินผลจะเน้นด้านการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในเชิงเนื้อหา เชิงความคิดและเหตุผล ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการวัดและประเมินผลทางด้านเนื้อหาจะมีความลึกซึ้งมากขึ้น เนื่องจากเนื้อหาถูกค้นพบมากขึ้น และผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเป็นงานที่ยากมากที่จะประเมินผลการคิดอย่างมีเหตุผล น่าจะเน้นการคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน และที่จะเน้นด้านจิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน การวัดและประเมินผลจะวัดได้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง จะเน้นการปฏิบัติจริง และจะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลด้านความดี โดยคน ไม่ใช่เพียงข้อทดสอบ รวมทั้งการที่จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมจะมีดัชนีชี้วัดที่ชัดเจนนั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการวัดและประเมินผลทางคุณธรรมไม่สามารถวัดโดยข้อทดสอบได้ เพราะการจะวัดอาจวัดได้จากปฏิกิริยาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นๆ เท่านั้นและบางครั้งอาจเกิดจาก ผลของสิ่งอื่นก็เป็นได้ และนอกจากนั้น

ในเรื่องการพัฒนาการวัดและประเมินผลจากการร่วมกิจกรรมเข้าค่ายในระหว่างสถาบันผลิตครู โดยวัดเป็นระดับ เป็นรายบุคคลนั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าควรดูที่วิธีการเรียนการสอนในอนาคตการประเมินผลโดยตนเอง หรือ Computer จะมีมากขึ้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าไม่ใช่วิวัฒนาการทำงานของเรา และการที่จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลจากกระบวนการผลิต กระบวนการให้การศึกษา กระบวนการฝึกอบรม โดยการสังเกตพฤติกรรม สมรรถภาพของผู้เรียนทั้งหมด(ตั้งแต่ต้นจนจบ

กระบวนการ) โดยอาจารย์ที่นิเทศก์การสอน และเป็นผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการสังเกตพฤติกรรมไม่สามารถบอกถึงความรู้ของผู้รับการศึกษาหรืออบรมได้ และผู้นิเทศก์จะไม่มีเวลา หากทำได้ต้องใช้เวลามากและใช้งบประมาณมาก

การที่จะมีการพัฒนาการวัดจากกระบวนการผลิตกระบวนการให้การศึกษา กระบวนการฝึกอบรม โดยการสังเกตพฤติกรรม สมรรถภาพของผู้เรียนทั้งหมด (ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ) โดยอาจารย์ที่นิเทศก์ การสอน และเป็นผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลเพื่อออกไปประกอบวิชาชีพครู เพื่อเป็นการประกันคุณภาพครู และที่จะมีการพัฒนาการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมจะมีดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าโอกาสเป็นไปได้มีน้อย เพราะครุณิยามใช้เครื่องมือการวัดผลแบบปรนัยที่พิมพ์จำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ต่างๆแล้ว ใช้งบประมาณจึงไม่สนใจเปลี่ยนแปลง

4. การจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอน

การพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอนจะเน้นด้านการเลือกตัดลัดใจในการใช้กิจกรรมการสอนที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน จะจัดได้สอดคล้องกับสภาพสังคมและจะมีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน และเอื้อต่อการเตรียมความพร้อมด้านกายภาพ เพื่อให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างถูกต้อง ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าวิชาชีพครูตกต่ำมาก รัฐก็ไม่สนับสนุนเท่าที่ควร และยังคงไม่เห็นทิศทางการพัฒนาที่จะเป็นจริงได้ และในส่วนของพัฒนาการจัดปัจจัยพื้นฐานการเรียนการสอนที่จะแบ่งเป็นระดับ ก่อนประถม ประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการจัดปัจจัยพื้นฐานคิดไว้ในอนาคตการจัดการศึกษาจะเป็นการบูรณาการมากขึ้น และการแยกเป็นระดับชั้นจะเป็นการฟุ่มเฟือย และขาดประสิทธิภาพของการจัด

5. การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

การที่จะมีการพัฒนาด้านความร่วมมือในลักษณะไตรภาคี (ประชาชน เอกชน รัฐ) และความร่วมมือในลักษณะเบญจภาคี (การเมือง ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ประชาชน ผู้เรียน) ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าดีแต่ยากที่จะเกิดขึ้นเพราะเครือข่ายทำอย่างอิสระ และผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ และมีความเป็นไปได้สูงมากเนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ของสังคมเปลี่ยนแปลง ประชาชนทุกสาขาอาชีพจะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ที่จะมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้โดยครอบคลุมเป็นแหล่งการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าเป็นไปได้ยากเพราะสภาพสังคมไทย และผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าครูสนใจเรื่องอื่นมากกว่าความรู้ และในส่วนที่สถาบันผลิตครูระดับประถมศึกษาจะพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และร่วมกับกรมสามัญศึกษา ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าอยู่คนละสังกัดคงเป็นไปได้ยากมาก

ในเรื่องที่จะมีการพัฒนาด้านความร่วมมือในลักษณะเบญจภาคี (การเมือง ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ประชาชน ผู้เรียน) มีผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าโดยธรรมชาติของคนไทยจะมีการร่วมมือกันทำงานน้อยมาก และอะไรก็ตามที่ต้องอาศัยคนหลายฝ่ายมาทำงานร่วมกันก็ทำได้ยาก การสอนหลายวิชาชีพก็ยากที่จะเกิดการผสม

กลมกลืนกัน นอกจากนั้นการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดการศึกษาวิชาลัยด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ด้านการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการศึกษาวิชาลัยเป็นเรื่องของการเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ
หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นคงไม่ใช่เกิดจากการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้จะ
เน้นด้านคุณภาพทางการศึกษามากขึ้นนั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ส่วนมาก
แล้วจะเน้นด้านปริมาณให้มากขึ้น การพัฒนาคุณภาพนั้นมีน้อยและคิดว่ายังอยู่ในช่วงของการขยายทางปริมาณ
เพราะเป็นภาพที่ชัดเจน

6. ทางเลือกการปรับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ใน พุทธศักราช 2553

การปรับเกณฑ์ด้านผู้ประเมินจะมาจากกลุ่มนักวิชาการระดับประเทศ ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการ
ปรับเกณฑ์ด้านผู้ประเมินจะมาจากผู้ประเมินระดับประเทศจะน้อย เนื่องจากนักวิชาการเหล่านั้นจะไม่มีเวลา
เพียงพอ และการปรับเกณฑ์จะมีทิศทางตามการกระจายอำนาจด้านการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะอำนาจ
การบริหารวิชาการไปสู่สถาบันให้สิ้นสุดที่สถาบันการศึกษา โดยชุมชนและสังคมร่วมมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย ผู้
เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการกระจายอำนาจยังไม่มีรูปธรรมเลย

ในเรื่องทางเลือกการปรับเกณฑ์ด้านการวางแผนจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการให้ครูอาจารย์ จะมี
ระยะเวลาที่แน่นอน ในการส่งเสริมวิทยฐานะเพิ่มขึ้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่ามีเวลาจำเป็นเร่งด่วนและ
หลายฝ่ายก็เห็นความสำคัญ ส่วนทางเลือกการปรับเกณฑ์ที่จะสามารถยกฐานะวิชาชีพครูอาจารย์ทุก
สังกัด ให้เป็นวิชาชีพที่พิเศษกว่าวิชาชีพอื่นๆ เช่น การผ่านการเรียนรู้ฝึกอบรมวิชาครู การคัดเลือกผู้จะมาเป็น
ครูอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษานั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าผู้ตอมองไม่เห็นความหวังใน
การปฏิรูป และการปฏิรูปมีความเป็นไปได้ในส่วนที่เกี่ยวกับรูปธรรม คือระดับการปฏิบัติมากกว่าในส่วนที่เป็น
เนื้อหาสาระ หรือนามธรรม และนอกจากนั้นยังมีปัญหาความขัดแย้งในวงการศึกษาโดยเฉพาะความไม่เป็น
เอกภาพทางความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ การคิดปฏิรูป และความรู้สึกจริงจังในการปฏิรูปในเนื้อหา
สาระมีอยู่ในวงจำกัด คนส่วนใหญ่ไม่ได้เอาใจจริงเอาใจที่จะอุทิศใจ อุทิศปัญญาเพื่อช่วยหนุนให้ชัดเจน และยังมี
ผู้ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมยังเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะกระแสค่านิยม
บริโภคนิยมที่ครอบงำสังคมไทยมาก และการตกอยู่ใต้อิทธิพลของระบบแข่งขันแสวงหาผลประโยชน์ พร้อมกับ
ความขาดความนิยมปัญญา และความนิยมทางจิตใจที่จิตจางลง ไม่เชื่อต่อการปฏิรูปการศึกษาในแนวทางที่ส่งเสริม
สิ่งที่เป็นสาระและคุณค่าทางนามธรรม นอกจากนั้นมีผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าในเรื่องเนื้อหาสาระที่เป็น
นามธรรมโดยเฉพาะเรื่องทางคุณธรรม (รวมถึงจริยธรรม) คุณค่าทางจิตใจ และปัญญา แม้ว่าจรรู้สึกกันอยู่ถึง
ปัญหา และพูดกันมาก แต่ก็ยังเป็นความเอาใจจริงเอาใจที่จะให้เกิดผลขึ้นมา

นอกจากนั้นในเรื่องทางเลือกการปรับเกณฑ์จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูเก่งอยู่สอนเด็กในโรงเรียน
และจะสามารถเลื่อนฐานะทางราชการครูได้ถึงระดับ 9 นั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าครูเก่งจะถูกดึงไปเป็น
อาจารย์วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยซึ่งสามารถมีความก้าวหน้าได้เร็วกว่า และได้รับการยอมรับมากกว่า การให้

อาจารย์ 3 อย่างไม่มีคุณภาพ หรือการให้ ระดับ 7 โดยไม่ต้องมีผลงานนั้นจะทำให้ครูเก่งriebออกจากระบบเร็วขึ้น

และในเรื่องที่ทางเลือกการปรับเกณฑ์จะสามารถยกระดับฐานะทางวิชาชีพครูทุกสังกัด ให้เป็นวิชาชีพที่พิเศษกว่าวิชาชีพอื่นๆ เช่น การผ่านการฝึกอบรมวิชาครู การคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นครูอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษานั้น ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าการเปลี่ยนค่านิยมของสังคม ไม่สามารถใช้เวลาเพียง 15 ปี เปลี่ยนได้ และวิชาชีพอื่นก็การพัฒนาเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาทำให้ไม่สามารถศึกษาได้ครอบคลุมในบางประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงน่าที่จะมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในทุกประเด็นที่มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นไว้แตกต่างจากกลุ่ม หลังจากการตอบแบบสอบถามแล้ว เพื่อให้ได้รายละเอียดชัดเจนมากขึ้น

2. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ที่จะมีโอกาสเป็นไปได้ในเรื่องหลักสูตรที่จะเกิดขึ้น ใน พุทธศักราช 2553 คือ หลักสูตรจะไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะถ้าหากหลักสูตรถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอนตายตัว ยากแก่การเปลี่ยนแปลง เมื่อสภาพสังคม และสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป ก็อาจทำให้หลักสูตรล้าสมัยไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ จึงน่าจะหาทางแก้ไข โดยมีข้อกำหนดไว้ในหลักสูตรที่สามารถเปิดกว้างให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามการเปลี่ยนแปลง หรือให้มีการจัดหลักสูตรที่สนองตามความต้องการของสังคม ไม่ว่าจะสภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หลักสูตรนั้นจะใช้ได้กับทุกยุคสมัย

3. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าในเรื่องหลักสูตรจะเน้นที่คุณภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นผลกระทบที่พึงประสงค์ที่น่าจะให้เกิดขึ้น ยิ่งถ้ามีการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรต่างๆ ร่วมมือกันแก้ปัญหาทางการศึกษา เพื่อให้ได้คุณภาพทางการศึกษาทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ซึ่งจะเป็นผลกระทบที่พึงประสงค์ที่น่าจะทำให้เกิดขึ้นเร็วขึ้น

4. เนื่องจากการวิจัยพบว่าในเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ที่จะมีการใช้ระบบ Internet กันอย่างแพร่หลายนั้น หากมีการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการแปลถ่ายทอดความรู้นั้นเป็นตำรา จะเป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้คนอีกระดับหนึ่งที่ไม่สามารถใช้เครือข่ายการเรียนรู้ในระดับสากลได้ ก็จะเป็นการตอบสนองความต้องการด้านเครือข่ายการเรียนรู้ที่ต่างกันของคนในสังคม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องกรอบการวิจัย ที่เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งผู้วิจัยตั้งไว้เท่านั้น ทำให้ได้ข้อมูลมาในระดับหนึ่ง จึงควรที่จะได้มีการเปลี่ยนกรอบการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น จึงน่าที่จะมีการศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐาน

วิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู โดยแยกเป็นระดับการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา “

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้ที่จะเป็นครู ซึ่งจะเป็นผู้พัฒนาทางด้านการศึกษาในระดับต่างๆต่อไป จึงนำที่จะได้ศึกษา “ผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยแยกเป็นระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา “

3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการจัดการศึกษาทั้งในส่วนกลาง และในระดับท้องถิ่น และยังมีข้อมูลของการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่นอีกมากที่นำมาศึกษา จึงนำที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “ผลกระทบของการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครูที่มีต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค “

4. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอน ในสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระจายอำนาจทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดมากสมควรได้ศึกษาไว้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนการจัดการศึกษา จึงนำที่จะได้มีการศึกษา “ทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา “